

nové mesto

november – december 2019

**Slovensko je opäť na námes-
tiach: pre lepšiu krajinu
a práva tých najmenších**

O sexualite je potrebné s deťmi hovoriť
v oveľa širšom kontexte

Tridsať rokov slobody alebo Kde si, Slovensko?

Z OBSAHU

3 ÚVODNÍK

Slovensko je opäť na námestiach: pre lepšiu krajinu a práva tých najmenších

4 UDALOSTI

Pápež František: Pokračujte!
Odišla reálna žena so šľachetným srdcom

Foto: archív A. Štaňovej

6 SVET OKOLO NÁS

Chýba nám schopnosť pomenovať to, čo nás spája
Tridsať rokov slobody alebo Kde si, Slovensko?

12 HNUTIE FOKOLÁRE – ETAPY CHARIZMY

Svetlo v tme

14 SPIRITUALITA

V očakávaní Vianoc

Foto: archív rodiny Markovej

15 ZO ŽIVOTA

Veľká láska
Byť matkou vlastného otca
Osud závisí aj odo mňa
Bolo to tak

16 SLOVO ŽIVOTA

Slovo života – november, december 2019

18 RODINA

O sexualite je potrebné s deťmi hovoriť
v oveľa širšom kontexte

22 ESEJ

Vďaka reformátorom môže zostať
bazálna charizma živá

24 SPOLOČNOSŤ

Pre svoje postoje som na gynekológii
za exota

Foto: Jülius Kotus

29 SVET S MLADÝMI

Zažívame krízu identít. Kto dnes posúdi
stupeň našej radikality?

Foto: Cyril Jandáš

Zuzana Hanusová

Slovensko je opäť na námestiach: pre lepšiu krajinu a práva tých najmenších

Tento rok si pripomíname tridsiate výročie Nežnej revolúcie, keď sme mnohí z nás vyšli do ulíc, aby sme bojovali za slobodu a demokraciu v našej krajine. Mala som len osem rokov, dodnes si však pamätám vzrušenie davu, svojich rodičov, ktorí s kľúčmi v rukách a s nádejou na nastolenie spravodlivosti vyšli na Námestie SNP. Nenásilne a s pokojom sa udiala Nežná revolúcia a začalo sa meniť nastavenie spoločnosti.

Dnes po tridsiatich rokoch sa na Slovensku obzeráme späť a bilancujeme, čo z ideálov Novembra '89 v našej spoločnosti ostalo. Keď vnímame škandály, ktoré odhaľujú prepojenia najvyšších štátnych, policajných či súdnych kruhov s podsvetím, optimizmus akosi opadá. Obludné rozmery korupcie, klientelizmu a organizovaného zločinu prepletené s politickými elitami, ktoré vyplávali na svetlo sveta po zverejnení Threemy Mariana Kočnera či po zverejnení kompletnej nahrávky Gorily sú naozaj desivou výpoveďou o stave systému.

Advokátka Kristína Babiaková z Via Iuris v rozhovore pre *Nové mesto* hovorí, že po vražde novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice a ako postupne vychádzali na povrch rôzne nefunkčnosti v polícii, v prokuratúre a na súdoch, je dnes podstatné najmä to, aby Slovensko bolo právnym štátom.

Positívne však je, že Slovensku dnešný stav nie je ľahostajný a ľudia túžia po spravodlivosti.

„Protesty roku 2018 ukázali aj to, čo Slovensko celé desaťročia potrebovalo – silnú občiansku spoločnosť. Tá je však viac

než len nástroj v boji za politické ciele – je platformou na diskusiu o politických a spoločenských konceptoch. Len cez angažovanú diskusiu v spoločnosti bude v budúcnosti možné presadiť svoje názory aj politicky, len spoločnosť, ktorá akceptuje zákony a nariadenia, ich bude aj dodržiavať,“ píše vo svojom texte náš spolupracovník Christian Heitmann a dodáva, že do budúcnosti by sme všetci mali mať na pamäti, že žiaden, ani ten najlepší cieľ, nestojí za to, aby sme preň dobrovoľne obetovali našu slobodu.

V mene tejto slobody dnes môžu ísť do ulíc ľudia, ktorí sú nespokojní so súčasným stavom spoločnosti, mladí, ktorým nie je ľahostajná budúcnosť našej planéty a aj viac ako päťdesiatitisíc ľudí, ktorí chcú zmeniť nedostatočnú právnu ochranu tých najzraniteľnejších, nenarodených detí.

„Treba zostať chápací ku všetkým životným situáciám žien, v ktorých sa nachádzajú, ale morálny zákon, ktorý sme v sebe aj spoločenskou akceptáciou potratov udupali, by sme mali obnoviť, lebo riešenie je toľko, že toto by dnes už nemala byť téma,“ hovorí v rozhovore gynekológ Matúš Chuda. Tento text, ktorý sme uverejnili na portáli nm.sk, zaznamenal rekordný dosah, len cez našu stránku ho čítalo takmer 65-tisíc ľudí. Ako napísal politológ Samuel Trizuljak v denníku *Postoj*, svedectvo človeka, ktorý hraničné situácie ohľadom života a smrti rieši pri svojej práci, bol jedným z kľúčových textov, ktoré vyšli v slovenských médiách pred pochodom za život.

Všetky protestné prejavy nespokojnosti so systémom sú nádejné signály, že ľudia majú hlad po spravodlivosti, že sú ochotní popri svojej rušnej každodennosti vykročiť z pohodlia svojich domovov a dať verejne a pokojne signál, že niekde sa pácha nespravodlivosť. A to vôbec nie je zlý signál o našej spoločnosti tridsať rokov po udalostiach Novembra '89.

Keďže spätná väzba je pre nás cenná, v tomto čísle nájdete dotazník Nového mesta. Ponúkame vám možnosť zaslať nám ho vyplnený späť odpovednou zásielkou (poštovné hradíme my) alebo elektronicky na www.nm.sk/dotaznik. Ďakujeme!

nové mesto

www.nm.sk

Vydavateľ Vydavateľstvo Nové mesto, s.r.o., Cablkova 10, 821 04 Bratislava, IČO 31 377 424

Šéfredaktorka Zuzana Hanusová **Vedúca vydania** Mária

Valigová **Technická redaktorka** Ľubica Hrmová **Jazyková**

redaktorka Mária Majemíková **Administratívna redakcie** Anna

Melničáková **Redakčná rada** Tomáš Angelovič, Ignác Brosch,

Katarína Alberti Ondrejková, Tomáš Lencz, Veronika Sýkorová, Mária

Valigová **Preklady a redakčná spolupráca** Štefan Kmeť, Katarína

Jančíšínová, Rút Bryčdlová, Jozefína Brezovská, Božena Sládečková

Grafická úprava a sadzba Eva Veselá, Zuzana a Jozef Turlíkovci

Tlač VMV Prešov

november – december 2019. Dvojmesačník, 28. ročník

Objednávky na časopis posielajte na adresu

Nové mesto Redakcia, Tajovského 737/1, 040 01 Košice

E-mail casopis@nm.sk **Telefón** +421 911 445 626

Číslo účtu SK 35 1100 0000 0029 4906 1968

Od 1/2019 je možné podporu realizovať cez darovaciu bránu

www.nm.sk/podpora.

Reg. číslo EV 4634/12, ISSN 1339-0708. S cirkevným schválením Arcibiskupského úradu v Trnave dňa 4. apríla 2001, č. 1143/2001

Dátum vydania 20. október 2019

Pápež František: Pokračujte!

Dôvera, otvorenosť a vďačnosť sú slová, ktorými prezidentka Hnutia fokoláre Mária Voceová a spoluprezident Jesús Morán opísali stretnutie s pápežom Františkom počas súkromnej audiencie začiatkom septembra. „Pokračujte v Chiariných proroctvách,“ tak znelo pápežovo povzbudenie.

Mária Voceová: Práve sme vyšli z audiencie u pápeža. Bolo to mimoriadne krásne a srdečné stretnutie. Celé stretnutie sa nieslo v duchu veľkej vzájomnej dôvery a otvorenosti. Pápež neustále opakoval: „Chodte dopredu, pokračujte,“ opakoval to azda tisíckrát. Poďakoval nám za to, čo robíme, a bolo cítiť, že bol skutočne šťastný, že sa s nami stretol.

A nezabudol dodať: „Modlite sa za mňa.“ Ubezpečili sme ho, že sa modlíme. V istej chvíli som mu povedala: „Dnes sa modlia všetci, pretože celé Hnutie fokoláre vie, že sme prišli za vami. Všetci sa modlia za toto stretnutie, nielen katolíci, ale všetci.“ Roztiahol ruky, aby objal všetkých,

ktorí sa modlili, ako aj ostatných. Bolo to veľmi krásne.

Jesús Morán: Som presvedčený, že to bolo v mene vzájomnej lásky, pretože nám neustále hovoril: „Ďakujem vám za to, čo robíte, pokračujte.“ A my sme mu hovorili: „Podporujeme to, čo robíte; obhajujeme vaše myšlienky.“

Vtedy som si spomenul na Chiaru Lubichovú a na jej stretnutie s Pavlom VI., ktorý jej povedal: „Tu je možné všetko.“ A naozaj, u pápeža je možné všetko. Samozrejme, všetko treba potom vidieť konkrétne, ale povedal nám: „Chodte dopredu, pokračujte s Chiariným proroctvom.“

Mária Voceová: Nanovo vyjadril svoje poľutovanie nad tým, že existujú nacionalizmy, že existujú prekážky mieru, že aj medzi nami sú konflikty. Povedal: „Aj v lone Cirkvi (sú) niektorí, ktorí myslia inak. Je to možné, že sa nič nenaučíme z histórie? Plakal som,“ povedal, „plačem, keď počujem určité vyhlásenia proti mieru a proti vzájomnému porozumeniu.“

Potom nám povedal niečo, čo sa nám zdalo veľmi pekné. Povedal, že niekedy je lepšie požiadať o odpustenie, ako požiadať o dovoľenie, že asi treba, aby sme sa dopustili chýb a aby sme potom požiadali o odpustenie; mnohokrát je to lepšie.

Jesús Morán: Bol veľmi znepokojený, pretože určité konflikty naďalej spôsobujú smrť. Hovoril: „Je to možné, že sme sa nepoučili z krvavých vojen, ktoré sme zažili?“ Vyzeral ustarostene, keď hovoril o Európe. Porozprávali sme mu o európskom mariapoli. A hovorili sme mu o stom výročí Chiarinho narodenia – a on to ocenil. Cítil, že si to nechceme pripomenúť iba ako spomienku, ale preto, že Chiarina charizma je skutočne aktuálna.

Mária Voceová: Jedna vec, ktorú sme u neho silne vnímali, bola, že kňazov, rehoľníkov a biskupov má hlboko v srdci, v zmysle: pomôžte nám v týchto oblastiach.

www.focolare.org

Pápež František nám povedal: „Niekedy je lepšie požiadať o odpustenie, ako požiadať o dovoľenie.“

Foto: Vatican Media

Odišla reálna žena so šľachetným srdcom

Foto: V. Sýkorová

Angelika Staňová (16. 5. 1936 – 21. 9. 2019)

**Zomrela jedna z prvých volon-
tárok Hnutia fokoláre na Sloven-
sku, Božia dobrovoľníčka
Angelika Staňová. V rokoch 1996
až 2005 bola poverená zodpo-
vednosťou za volonterky na
Slovensku.**

Angelika Staňová sa narodila v Michalovciach. Žila v Banskej Bystrici, Topoľčiankach, Novom Tekove, a keď mala dvanásť rokov, celá rodina sa presťahovala do Bratislavy. Tu prežila zvyšok svojho života.

Vyrastala v kresťanskej rodine s tromi súrodencami – čiastočne bez otca, ktorý bol odsúdený za protištátnu činnosť, ktorá mu nebola dokázaná. Odsedel si päť a pol roka. Režim, ktorý ho odsúdil, ho aj rehabilitoval. So svojimi súrodencami a ich rodinami udržiavala po celý život krásne rodinné vzťahy.

Bola známa tým, že všetkému chcela prísť na koreň. Túžila po hlbšom poznaní a neúnavne sa pýtala na všetko, čo jej nebolo jasné. Možno aj preto vyštudovala dve vysoké školy. Poľnohospodársku v Nitre a Prírodovedeckú fakultu na Univerzite Komenského v Bratislave.

Pracovala vo Výskumnom ústave chemickej technológie. Špecializovala

sa na chemickú ochranu rastlín. Bola zároveň vedúcou tohto oddelenia. Práve v práci si našla viaceré blízke celoživotné priateľky.

V tridsiatich troch rokoch spoznala Máriino dielo – svoj Ideál. No o existencii Hnutia fokoláre a jeho spiritualite sa z bezpečnostných dôvodov vôbec nehovorilo, a tak mala k nemu (ako sama spomínala) rezervovaný postoj a nejasné očakávania. Po jednom stretnutí malej skupinky sa vyjadrila: „Mimoriadna atmosféra v tomto spoločenstve mnohonásobne prevyšuje sumu prínosu prítomných jednotlivcov.“ Takto vyjadrila svoju skúsenosť prežitú v duchovnej prítomnosti Ježiša medzi nami. Angelika však v tom čase – ako sa vyjadrila – nevedela, o čo ide.

Neskôr prehlbovaním sa v spiritualite dostávala odpovede na svoje otázky. Ako sama hovorí, v začiatkochom období ju najviac zamestnávalo pochopiť Ježiša Opusteného. Tiež novú formu prítomnosti Ježiša medzi nami a požiadavku neselektívnej lásky k ľuďom. Najmä s poslednou sa nevedela stotožniť. S Milkou Pappovou (jej priateľka), tiež volonterkou, ktorá sa snažila priblížiť jej túto požiadavku vo svetle spirituality Máriinho diela, sa často sporila, že je nerealizovateľná, lebo odporuje ľudskej prirodzenosti. Keď nevedeli dôjsť k zhode, Milka jej povedala: „Uveríš, keď uvidíš.“ Angelika videla, ako konala Milka. A uverila.

A uverili sme aj my, ktorí sme spoznali Angeliku v neskoršom období.

Jej neuveriteľná a neselektívna láska, otvorenosť bez pretvárk a úprimný prístup ku každému bol svedectvom, že v Máriinom diele sa cítila ako ryba vo vode. Dá sa povedať, že všetok svoj čas venovala hnutiu, jeho rozširovaniu a upevňovaniu ako Božia dobrovoľníčka – volonterka. Bola vždy verná svojmu povolaniu volonterky, v ktorom išla do hĺbky. Keď bola poverená zodpovednosťou za volonterky na Slovensku (od roku 1996 do 2005), často ich nav-

števovala po celej krajine, aby ich povzbudzovala a upevňovala v povolani. Mala veľkú lásku ku každej. Bola sestrou, dobrou priateľkou, ktorá sprevádzala volonterky na ich ceste.

Pred touto úlohou mala zverené Nové ľudstvo, ktoré prináša charizmu jednoty do širokej spoločnosti.

Vždy mala záujem o druhého. V rozhovoroch neplávala po povrchu. Človek vedľa nej dostal vždy priestor. Vedela sa stať ničím. Druhého počúvala trpezlivo toľko, koľko bolo potrebné. Bola známa svojou delikátnosťou a transparentnosťou. Páčilo sa jej hovoriť o skutočnostiach pravdivo. Hovorila však aj o veciach, ktoré ju boleli. Keď jej niekto ublížil, neprechovávala v srdci hnev, prijala bolesť a milovala ďalej. Vedela sa tešiť s druhým. A rovnako aj trpieť, ak mal človek problémy.

Po dvoch mozgových porážkach – ktoré Angelika prekonala približne pol roka pred smrťou – ochrnula na pravú stranu a stratila schopnosť zrozumiteľne rozprávať. Odvtedy žila buď v nemocniciach, alebo v sociálnych zariadeniach. Pokoj, ktorý v nej bol, šírila okolo seba. Všimol si to aj personál v sociálnom zariadení. Hovorili o nej, že musela byť veľmi dobrým človekom. Často to opakovali. Bolo to obdivuhodné. Nerezignovala a nikdy sa neopustila.

Po vyše troch mesiacoch od prvých dvoch mozgových príhod dostala tretiu. Po nej sa ešte raz s jednou volonterkou krásne a čisto pomodlila a rozlúčila sa s pozdravom: „Ahoj!“ V nasledujúci deň už nebola schopná povedať nič. Jej stav sa pomaličky zhoršoval.

Angeliku sme familiárne volali Andalka – Anjel v ženskom rode. To meno jej sedelo. Bola to jednoducho reálna žena so šľachetným srdcom. Vďačíme Bohu, že sme ju mohli poznať a žiť blízko nej.

Bude nám chýbať. Ale nebo jej doprajeme!

Veronika Sýkorová

Zuzana Hanusová

Chýba nám schopnosť pomenovať to, čo nás spája

Chýba nám vzájomné počúvanie sa a ochota diskutovať, hovoriť o vzťahoch liberálneho a konzervatívneho prostredia advokátka Kristína Babiaková, ktorá pracuje pre mimovládnu organizáciu Via Iuris.

Hovorili sme o stave súdnictva na Slovensku, o potrebe odvážnych jednotlivcov, ktorí sa neboja upozorniť na nespravodlivosť, ale aj o tom, prečo majú kresťania problém s prezidentkou Čaputovou.

Advokáti sa väčšinou rozhodnú ísť komerčnou cestou, vy ste sa, naopak, rozhodli ísť smerom advokátsko-občianskeho aktivizmu. Prečo?

Už pri mojom rozhodovaní, čo pôjdem študovať, ma na práve zaujala možnosť pomáhať ľuďom, ktorí majú ťažkosti. Keď som potom prišla do školy, pochopila som, že právnik môže vykonávať aj iné činnosti, ale potreba pomáhať mi stále ostala.

Preto som už počas školy začala pracovať v jednom občianskom združení, ktoré sa venovalo ochrane verejného záujmu a zabezpečovaniu právnej pomoci ľuďom, ktorí si ju nemohli dovoliť. Tam som sa utvrdila v tom, že moja práca môže byť aj mojím poslaním a realizáciou osobného presvedčenia. A združenie Via Iuris, s ktorým spolupracujem teraz, mi na toto vytvorilo priestor.

Teda istý idealizmus?

Aj ten, ale zároveň aj reálna možnosť pomáhať širšie.

Advokáti zvyknú využívať súdnický systém v prospech svojej práce. Vy však zvyknete kritizovať zlyhania,

ktoré sa dejú vo svete súdnictva.

Nefrustruje vás to?

Ja to vnímam tak, že každé právnické povolanie, nielen advokáti, má svoje opodstatnenie a poslanie. Necítim to vôbec ako frustráciu, ale, naopak, ako šťastie, že na základe svojich praktických skúseností ako advokátka môžem dopomôcť k tomu, aby boli systémové chyby odstránené a neopakovali sa.

Tým, že sa cez Via Iuris verejne vyjadrujete k zlyhaniu súdov, nemáte obavu, že vám to potom sudcovia na súde zráajú?

V prvom rade sa snažíme problémy pomenúvať vecne a skúšať navrhovať riešenia. Nie je našou snahou či cieľom prvotne poukazovať na ľudské zlyhania. Samozrejme, v určitých situáciách sa tomu nevyhneme.

Ak sa však predsa vyjadríme ku konkrétnej osobe, znamená to, že dotýčny či dotýčná už svojím konaním dokázali verejnosti svoje zlyhania. My následne len popíšeme jeho či jej konanie.

Osobne som sa nikdy nestretla s tým, že by mali so mnou na súde nejaký problém. Vychádzam z toho, že sudcovia majú byť nezávislí a nestranní a verím, že väčšina z nich taká aj je. A rovnako im, ako aj nám záleží na tom, aby justícia dobre fungovala. Keby sa predsa náhodou niečo stalo, máme možnosť, ako sa brániť v prípade pochybností o nezáujatosti sudcu.

Neberú vás ako aktivistov?

Nie, berú nás ako odborníkov, ktorí pomáhajú aktívnym ľuďom.

Ako je možné, že sa v našom súdnictve dostávajú do vrcholových postov ľudia, ktorí sú prepojení na politiku či pochybné osoby, ktorých mená sú spojené s konkrétnymi kauzami a sami sú na míle vzdialení od toho, čo si bežný človek predstaví pod spravodlivosťou?

Nemyslím si, že v súdnictve vo vysokých pozíciách sú len ľudia, ktorí

*Práca môže byť aj
mojím poslaním
a realizáciou
osobného
presvedčenia.*

vzbudzujú pochybnosti. Už len keď sa pozrieme na ľudí, ktorí majú záujem byť dnes ústavnými sudcami, vidíme, že máme na Slovensku osobnosti, ktoré spĺňajú morálne, ako aj odborné predpoklady na výkon tejto významnej funkcie.

Súdnictvo bola dlhodobou veľmi uzatvorená inštitúcia a výber jej predstaviteľov neprebíhal pod dohľadom verejnosti, čo sa v súčasnosti mení. Verím, že transparentnosť výberových procesov a kvalita výberu prispievajú k tomu, že v kľúčových pozíciách budú osobnosti, ktoré budú vzorom pre všetkých sudcov.

Spolu s kolegyňou ste obhajovali Ľubicu Lapinovú, ktorá sa ako kontrolórka v drevárskej firme ozvala, keď narazila na veľké finančné nezrovnalosti. To, že sa ozvala, ju stalo miestom. Vy ste ju právne zastupovali a po siedmich rokoch jej súd priznal finančné odškodnenie. Ako sa vám to podarilo?

Túto kauzu dlho ťahala kolegyňa Eva Kováčechová, ja som ju prebrala až na záver. Tento prípad bol od začiatku vecne v zásade jasný – zamestnávateľ dal výpoveď jedinej kontrolórke z dôvodu nadbytočnosti, hoci mal povinnosť mať kontrolóra.

Zamestnávateľ urobil teda veľké pochybenia a sedem rokov sa súdy ťahali len kvôli posúdeniu procesných otázok. A po siedmich rokoch, keď Najvyšší súd s konečnou platnosťou povedal, že jej výpoveď bola neplatná, zamestnávateľ uznal jej nárok na náhradu mzdy.

Vnímam to tak, že tento úspech sa nedostavil až tak vďaka nám, ale skôr vďaka jej húževnatosti. Ona sedem rokov nevzdala svoj prípad a bola ochotná vytrvať a počkať si na rozhodnutie.

Nebol to však šťastný signál do spoločnosti, že človek, ktorý sa postaví systému, čaká tak dlho na obhájenie pravdy a svojich práv.

Konania na našich súdoch trvajú veľmi dlho, plus v tomto prípade sa ča-

kalo aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu. Určite tá doba je veľmi dlhá, ale nie je nijako výnimočná oproti iným prípadom.

Veľmi dôležité je, že to nevzdala, a vyslala tým signál aj iným ľuďom, aby sa nevzdávali. Zároveň je jej prípad aj veľmi zaujímavým právnym podkladom pre iné konania.

Čo nám hovoria títo ľudia, ako Ľubica Lapinová, ktorí prekročia svoje pohodlie a idú proti prúdu, upozorňujú na nespravodlivosť v spoločnosti?

Majú nezastupiteľné miesto v spoločnosti. Ja ich neskutočne obdivujem pre ich odvahu.

Preto je veľmi dôležité týmto ľuďom pomáhať, byť na ich strane, aby sme sa my všetci, ktorí máme menej odvahy, na základe ich príkladu vedeli vzbudiť a poukázať na to, čo nefunguje.

Aj v malom, nemusí ísť len o veľké kauzy. Lebo keď sa veci menia v malom, budú sa meniť aj vo veľkom. Aj pre mňa je práca na podobných prípadoch veľkým prínosom.

Boli ste dlhoročnou kolegyňou súčasnej prezidentky Zuzany Čaputovej. Ako ste ju vnímali osobnostne a profesionálne?

Ja si pani prezidentku veľmi vážim. Obdivujem jej pokoj, rozvahu, ale zároveň aj odvahu povedať veci otvorene, hoci vie, že sa možno nebudú všetkým páčiť. Tiež v profesionálnej oblasti je človekom, ktorý vie veľmi dobre pomenovať problém a hľadať potom efektívne riešenia.

Prekvapilo vás jej rozhodnutie kandidovať za prezidentku?

V tom čase, keď sa rozhodla kandidovať, už sme spolu nepracovali. No ak mám byť úprimná, ani ma to veľmi neprekvapilo, lebo stále som ju brala ako silnú osobnosť, ktorá sa púšťa do vecí naplno. To sa nakoniec ukázalo aj v prezidentskej kampani.

Asi vnímate rozdelenie konzervatívneho prostredia v pohľade na jej oso-

Veľmi dôležité je, že to nevzdala, a vyslala tým signál aj iným ľuďom, aby sa nevzdávali.

bu, ktoré aj vie uznať jej kultivovanosť, na druhej strane má obavu z jej názorov na morálno-etické otázky...

Vnímala som to, samozrejme, počas prezidentských volieb.

Zdalo sa mi nadbytočné a nepotrebné riešiť otázky kultúrnej vojny pri prezidentských voľbách, lebo štát mal a má iné dôležitejšie problémy a prezident nemá právomoc tieto veci zo svojej pozície zmeniť. Mne po vražde novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice, a ako postupne vychádzali na povrch rôzne nefunkčnosti v polícii, v prokuratúre a na súdoch, prišlo ako najdôležitejšie hľadať za prezidenta osobu, ktorá bude robiť všetko pre to, aby Slovensko bolo právnym štátom. V tomto bola pani prezidentka pre mňa garantom a stále je.

Medzi konzervatívnym a liberálnym prostredím je celkovo napätie pre podozreanie, ktoré sú nespojitelné. Čo vám chýba vo verejnom diskurze medzi týmito prostrediami?

Chýba mi vzájomné počúvanie sa, ochota diskutovať, schopnosť pomenovať to, čo nás spája. Teraz mám pocit, že vychádzajú do popredia len veci, ktoré nás rozdeľujú, čo je veľká škoda.

Hoci niektoré otázky sú pre to dané prostredie úplne principiálne?

Sú možno principiálne, ale sú aj iné dôležité veci, ktoré tieto skupiny vedia prepojiť a na nich môžu budovať svoju vzájomnú toleranciu a pochopenie.

Pracujete v liberálnejšom prostredí, vychádzate však z toho kresťanského. Vnímate rastúce napätie týchto svetov aj preto, že sa pohybujete medzi oboma?

Určite to vnímam. Na príklade Via Iuris však môžem povedať, že hoci sme tam ľudia rôzneho hodnotového ukotvenia, nikdy medzi nami nedochádza ku konfliktom v týchto sporných otázkach. Moji kolegovia o mne vedia, že som kresťanka, a nikdy sme na tejto báze nemali konflikt, lebo tolerujú moje nastavenie. Zároveň si uvedomujeme, že v témach, na ktorých my pracujeme, napríklad zlepšenie fungovania právneho štátu, každý jeden náš názor môže byť prínosom, keď hľadáme konkrétne riešenia. My na našej rozdielnosti veľa ráz staviam.

Je to asi aj generačný fenomén, že mladší ľudia sa dnes už nechcú vyhŕňovať voči svojmu okoliu, hoci chcú ostať zakotvení vo svojom prostredí. Ich rodičia sa takýmto nastavením v po-

litických či spoločenských otázkach majú problém. Máme byť ako kresťania za každú cenu kamaráti s týmto svetom?

Mne sa zdá dôležité vedieť spolu vychádzať, ale na druhej strane vedieť aj jasne a správnym spôsobom povedať svoj názor. Ja som mala vždy slobodu ho jasne komunikovať a kolegovia ma vždy tolerovali. Nikdy som to preto nevnímala ako niečo, čo by nás vzdalovalo, skôr to naše vzťahy utužilo.

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk.

Kristína Babiaková

Vyštudovala právo na Trnavskej univerzite. Vo VIA IURIS sa venuje participatívnym právam a justícii. Ako študentka spolupracovala s občianskym združením Občan a demokracia na projekte právnej pomoci a tiež na programe Právo na každý deň. Je autorkou a spoluautorkou publikácií týkajúcich sa ochrany ľudských práv a súdnictva.

Christian Heitmann

Tridsať rokov slobody alebo Kde si, Slovensko?

Tento november si pripomenieme tridsať rokov od Nežnej revolúcie. Pre Slovensko to znamená viac ako len návrat k demokracii. Znamená to aj začiatok cesty k nezávislosti, koniec sovietskej okupácie a západnú integráciu Slovenska do EÚ a NATO. Všetky tieto udalosti by neboli bývali možné bez predošlého pádu socialistického režimu, ktorý podľahol tým, ktorým najviac škodil – svojim vlastným občanom.

Pre Slovensko, tak ako pre celú strednú Európu, je rok 1989 rokom najväčšej zmeny od konca druhej svetovej vojny. Faktický koniec demokracie v Československu v rokoch 1938 – 1939 a následné pseudodemokratické intermezzo v rokoch 1945 – 1948 znamenali viac ako pol storočia bez politickej participácie. Transformácia deväťdesiatych rokov pre mnohých znamenala nezvyklú situáciu, ktorá pre občanov priniesla mnohé nové možnosti, ale aj nové výzvy.

Kde však stojí Slovensko dnes, tridsať rokov po začiatku demokratického vývoja?

Ekonomické ukazovatele poukazujú na vynikajúci vývoj Slovenska v posledných desaťročiach, aj keď ekonomicky nedobehlo západných susedov, značne sa zmenšil ekonomický náskok bohatších štátov EÚ, ako aj náskok historicky ekonomicky rozvinutejšej Českej republiky. HDP na obyvateľa stúpól na 16 563 eur, podľa parity cien dokonca na vyše 24 000 eur v roku 2018. Ekonómovia očakávajú rast nad priemerom EÚ aj naďalej.

Napriek pozitívnemu vývoju v ekonomike Slovensko zostáva politicky za postsocialistickými štátmi. Na Slovensku sa bývalým disidentom podarilo

presadiť v politike v menšej miere než v Poľsku, Českej republike alebo v Maďarsku. Aj po tridsiatich rokoch obsadzujú bývalí členovia strany dôležité pozície na ministerstvách, v parlamente, a donedávna dokonca post predsedu vlády.

Dobehnutá revolúcia?

V roku 2018 sa po prvý raz v dejinách nezávislého štátu podarilo protestujúcim dosiahnuť odchod hneď niekoľkých dlhoročných politikov, vnímaných ako hlavných zodpovedných za korupciu a bezprávie na Slovensku, ktoré viedlo k zavraždeniu novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice. Zároveň to znamenalo obrat k mladšej politickej elite, ktorá už nie je osobne spätá s komunistickým režimom.

Protesty v roku 2018 ukázali aj to, čo Slovensko celé desaťročia potrebovalo – silnú občiansku spoločnosť. Jej slabosť viedla k situácii, v ktorej občania neboli schopní presadiť svoje očakávania a v ktorej politická zodpovednosť jednotlivých politikov voči voličom bola druhoradá oproti ich lojalite voči svojej strane. Moderná občianska spoločnosť je však viac než len nástroj v boji za politické ciele – je platformou na diskusiu o politických a spoločenských konceptoch. Len cez angažovanú diskusiu v spoločnosti bude v budúcnosti možné presadiť svoje názory aj politicky, len spoločnosť, ktorá akceptuje zákony a nariadenia, ich bude aj dodržiavať. Zákony, ktoré sa nedodržiavajú, vedú k devalvácii legislatívy a postupnej erózii spoločenského tkaniva. Aj keď dodržiavanie zákonov mnohým komplikuje presadenie ich cieľov, umožňuje to novú kvalitu politiky –

Protesty v roku 2018 ukázali aj to, čo Slovensko celé desaťročia potrebovalo – silnú občiansku spoločnosť.

demokratizáciu, cez ktorú sa presadia lepšie argumenty, a nutnosť nájsť výrečných lídrov, ktorí budú schopní svoje riešenia spoločnosti aj „predať“.

Nielen na Západe však vidíme krízu demokracie, znechutenie zo zdĺhavých procesov a túžbu po jednoduchých riešeniach. Zároveň môžeme pozorovať delegitimizáciu politického systému, v ktorom politici prišli na dedinu počas žatvy, vynadali novinárom, vzápätí zmizli a na „hladové doliny“ zabudli do ďalších volieb. Slovenským špecifikom však je, že zo všetkých štátov strednej Európy sa na Slovensku ukázali antisystémové strany ako najextremnejšie – nielenže fašisti bojujú proti ekonomickému systému alebo politickej elite, ale idú proti najväčšiemu úspechu posledného storočia – slobodnej demokratickej spoločnosti. Ich schopnosť opantať mnohých voličov je však viac ako len túžba niekoľkých po silnom vodcovi s jednoduchými rieše-

niami. Je symptómom hlbkej morálnej krízy postsocialistickej spoločnosti, v ktorej je tolerované násilie – či už ako nástroj politického boja, alebo na najmenších, nenarodených.

Čo nás čaká?

Vyhliadky Slovenska sú zmiešané. Po posledných desaťročiach Slovensko stojí na dobrej ceste ekonomicky dobehnúť mnohé západné štáty, aj keď nemecké a rakúske ekonomické pomery zatiaľ nie sú na dosah. Nezamestnanosť klesá a blíži sa koniec rastu založeného na rýchlej expanzii ekonomickej produkcie, zároveň sú investície do výskumu a vývoja nedostatočné, v roku 2017 dosahovali len 0,9 percenta HDP (priemer EÚ 2,03 percenta v roku 2016, cieľ 2020 – 3 percentá). Politická budúcnosť je otvorená, podľa indexu Globsecu, ktorý skúma náchylnosť štátov na rozvracajúci vplyv Ruskej federácie, je Slovensko po Maďarsku druhým naj-

náchylnejším štátom vo Vyšehradskej štvorke, Slovensko by sa mohlo odkloniť od svojej prozápadnej orientácie. Politici budúcnosti si musia získať dôveru, ktorú voči nim v priebehu posledných desaťročí občania stratili. Úlohou všetkých občanov bude vytvoriť také Slovensko, v akom chceme žiť, a prenechať myšlienku, že ho politici vytvoria za nás, minulosti. Do budúcnosti by sme všetci mali mať na pamäti, že žiaden, ani ten najlepší cieľ, nestojí za to, aby sme preň dobrovoľne obetovali našu slobodu.

Autor študuje históriu a ekonómiu vo Viedni.

Fabio Ciardi

Svetlo v tme

1920
Chiara
Lubichová
2020

Oheň, ktorý priniesla do mesta, nemá podnietiť iba život v kláštoroch a farnostiach, no určený je pre celú spoločnosť vo všetkých jej oblastiach, počínajúc politikou.

Prvé kroky hnutia v Ríme. „Raj '49“. Stretnutie s De Gasperim a Pasquale Foresim.

Chiara Lubichová prichádza spolu so svojimi priateľkami do Ríma v decembri roku 1948. Istá vysokopostavená pani, Elena Hoelhofová a jej manžel im ponúknu byt.

Krátko na to, 20. januára 1949, sa Chiara stretne so skupinkou poslancov na Montecitoriu a pripraví pre nich program, ktorého cieľom je, „aby Ježiš žil v parlamente = stať sa svätými: sme zodpovední za druhého ako za seba“. Oheň, ktorý priniesla do mesta, nemá podnietiť iba život v kláštoroch a farnostiach, no určený je pre celú spoločnosť vo všetkých jej oblastiach, počínajúc politikou. V Ríme to v tých rokoch vrie, mesto povstáva z povojnového materiálneho a morálneho úpadku.

Mariapoli v päťdesiatych rokoch

Aj Cirkev sa kresťanskému životu snaží prinavrátiť závan sviežosti. Objavujú sa nové skupiny, ako napríklad Crociata della Carità pod vedením p. Leoneho Veutheyho a Hnutie Regnum Christi s Bedom Herneggerom, s ktorými sa Chiara stretne a vyzve ich na spoluprácu. Fokolarínok je v tom čase devätnásť a fokolaríni sú iba štyria. Je ich len hrstka, no majú v sebe zápal, akoby boli hotovou armádou. Nie nadarmo ich prezývajú „podpaľáči“ (tí, čo rozniecujú oheň). Po niekoľkých mesiacoch vzniká okolo nich spoločenstvo, ktoré tvorí viac než 3500 ľudí rôznych povolání, pričom asi 300 z nich pochádza z Ríma. Rehoľníci, počnúc p. Raffaelom Massimeim, predstaveným Tretieho rádu sv. Františka, otvoria brány svojich spoločenstiev po celom Laziu, ale aj na Sardínii, v Sassari, kam sa Chiara vyberie na jar.

Život sa rýchlo šíri, keď Chiara náhle dostane stopku: diagnostikujú

jej tuberkulózu. Na odporúčanie lekára sa vráti do svojho kraja a utiahne sa do sanatória v Mesiane, v blízkosti mesta Trident. Podstúpi dôkladnú kontrolu. Výsledok: je celkom zdravá! „Táto tvár Ježiša Opusteného bola napokon iba „preludom“,“ povie krátko nato Chiara, „no skutočnosťou je, že sme ho milovali.“ Zdvihnutý prst však zostáva, leto treba využiť na oddych. Pred povinným odpočinkom v júni 1949 Chiara píše rímskej komunite list: „Hoci sme od seba vzdialení, či pri mori alebo na horách, spája nás Svetlo, ktoré sa nedá zachytiť zmyslami a svetlo je neznáme, no Bohu je nadovšetko drahé a pre jednotu zaväzuje viac než čokoľvek iné: *Slovo života*. Jedno budeme len pod podmienkou, že každý z nás bude druhým Ježišom: ďalším živým Božím slovom.“

Chiara sa opäť ocitne vo svojom kraji, v Trentine, vysoko v Tonadice, v horskej dedinke Dolomitov, kde má fokolarínka Lia Brunetová chatu, ktorá sa viac podobá na jednoduchý senník. Keď odchádzala z Ríma, oslovil ju plagát filmu *V horách ťa uchvátim* (In montagna ti rapirò). Je to skutočne tak: Boh ju svojou láskou uchváti do skúsenosti života a svetla, vďaka ktorej novým spôsobom pochopí realitu neba a ktorú si budeme pripomínať ako Raj '49. Keď sa leto roku 1949 chýli ku koncu, volanie trpiaceho ľudstva je ešte silnejšie. „Pane, daruj mi všetkých osamelých,“ modlí sa Chiara 1. septembra. „Vo svojom srdci som pocítila utrpenie, čo dopadá na tvoje srdce za všetku opustenosť, v ktorej sa topí celý svet.“

Po návrate do Ríma nachádza rovnaké problémy: nedostatok príbytkov, pracovných miest, noví prisťahovalci,

Záber z jedného z prvých mariapoli v päťdesiatych rokoch

materiálny a morálny úpadok. „Ked' hľadím na Rím taký, aký je,“ píše, „cítim, že môj Ideál je ďaleko.“ Nad týmto vonkajším pohľadom je však vízia, ktorá vychádza zo svetla, čo zažiarilo v lete a vďaka ktorému verí, že „vzkriesenie“ Ríma a celého ľudstva zaplaveného ohňom Božej lásky je možné. Akoby do temnoty sveta zostúpilo s Chiarou svetlo.

De Gasperi

Jedným zo znamení je aj stretnutie s Alcideom De Gasperim, ktorý v tom čase predsedá talianskej vláde. Prvý raz sa stretnú vo Fregene v jedno nedeľné popoludnie. Ustarostený, keďže pomoc zo strany Američanov neprichádzala načas, sa nadchne Chiarinými slovami a opäť nájde nádej. „Cítiť sa zjednotený pod krídlami Božieho otcovstva,“ napíše jej neskôr, „mi aj v čase trápenia dodáva pocit pokoja a dôvery. Tá hodina utrpenia je teraz.“ Medzičasom sa k nej pridávajú noví spoločníci na ceste: starý a múdry rehoľník Giovanni Battista Tomasi (1866 – 1954), ktorý jej bude nablízku v rokoch, keď sa bude formovať nové dielo v Cirkvi, a istý mladý muž z Toskánska, ktorý sa neskôr stane kňazom, Pasquale Foresi (1929 – 2015). Chiara sa ho opýta, či sa s ňou chce deliť o nové božské dobrodružstvo. Bude ju sprevádzať až do obdobia plnej zrelosti Máriinho diela.

Mám jedine Ježiša Opusteného

Ostia 31. marca 1950

*Milý páter Festa,
teraz, keď ste od nás fyzicky odlúčený, aj my horíme túžbou mať Vás tu, medzi sebou.*

Využime teda pre jeho lásku toto obdobie čakania.

Očakávanie, neistota je Ježiš Opustený.

Mať pocit, akoby sme neboli na svojom mieste, to je Ježiš Opustený: on, Boh vesmíru, ten, ktorý je Jeden, bol zavrhnutý nehom i zemou. Tak je to, náš drahý P. Festa.

Je však pekné môcť dať Bohu to, čo máme radšej.

V Ježišovi Opustenom sa odzrkadľujú zároveň všetky duše, ktoré nenapĺňajú svoje povolanie.

Bol povolaný, aby bol jedno s Otcom. Kto môže byť s Otcom viac jedno než on?

A predsa je kvôli nám donútený zvolať ten úzkostný výkrik: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“

Tak aj Vy, otče.

Máme však Slovo života na apríl: „Nenechám vás ako siroty, prídem k vám.“ (Jn 14, 18)

Ježiš medzi nami sa k Vám vráti, Otče. Čakajme naňho.

Majme zatiaľ zapálené Ženíchove lampy v noci opustenosti: aby Ženích

„Vzkriesenie“
Ríma a celého
ľudstva
zaplavených
ohňom Božej
lásky, je možné.

neprišiel vtedy, keď ho najmenej čakáme.

Milujme jedine J. O. (Ježiša Opusteného).

Nemám už nič, otče.

Uisťujem Vás.

Ani fokoláre, ani hnutie, ani jednotu, ani to, čo som mala predtým, než som sa mu dala.

Mám jedine J. O. Ten skutočne nikdy nechýba.

On je tam, kde všetci chýbajú.

V temnote, v samote, v chlade, tam, kde nikto nechce byť.

A my s ním, aby sme čerpali z neho svetlo, ktorým máme zaplaviť svet.

Otče, jasne som videla, že svätými sa staneme, len ak pôjdeme v našom Ideáli do hĺbky.

Konali tak všetci svätci.

V ňom Vás zanechávam, a keď môžete, prídte do Tridentu. Tam niet nátlaku.

Píšte nám sem.

Všetkých nás žehnajte a na Veľký piatok zomrite s ním a s nami. A na Bielu sobotu sa navždy narodíte.

*V ňom,
Chiara*

*List Chiary Lubichovej
P. Giovannimu Festovi*

P. G. Festa, oratorián (1906 – 1977)

V očakávaní Vianoc

Advent nás privádza k odzbrojujúcemu tajomstvu Boha, ktorý sa obetuje za každého z nás. Ponúkame zamyslenia troch autorov.

On je medzi nami

Na základe nášho vnímania máme často sklon vytvárať si nepresnú predstavu o tom, čo sa udialo v Nazarete vo chvíli, keď anjel zvestoval Panne, že Slovo sa stane telom. Naša antropomorfná mentalita nás vedie k tomu, že si predstavujeme, ako Boh, ktorý je vzdialený, vo výšinách, na nebesiach, posielal svojho Syna na zabudnuté miesto, aby sa tam stal človekom.

Nie je to tak. Boh je všade, na nebi, na zemi i na každom mieste. Boh bol teda v miestnosti nazaretskej Panny, keď sa jej zjavil anjel. Bol však nekonečne vzdialený od ľudí kvôli priepasti hriechu a ich prirodzenej malosti. Vo chvíli, keď Panna vyslovila svoje „staň sa“, Boh v jej najčistejšom lone vzal na seba ľudskú prirodzenosť, stal sa dieťaťom a nepredstaviteľne zblížil božstvo a svet.

On je medzi nami.

Zmizla nekonečná vzdialenosť vytvorená našou predstavivosťou, ktorá postavila Boha ďaleko od nás, na nebesia – on je však na zemi, je naším spoluobčanom.

*Pasquale Foresi (1929 – 2015),
prvý fokolarín kňaz a spoluprezident Hnutia fokoláre*

Boží dar

Keď dieťa zablúdi, ocitne sa tam, kde nemá domov.

Na Vianoce zablúdil tam, kde nemal domov, Boh. Nie ako dieťa, no doslova ako dieťa. Neuzavrel sa v sláve svojho neba, ale zablúdil k bezvýznamným a chudobným, k chorým a plačúcim, k hriešnikom, k tým, o ktorých sa azda nazdávame, že sú od neho ďaleko a nemajú s ním nič spoločné.

Boh zablúdil ako dieťa, no v čom je rozdiel? Práve v tom, že nešlo o omyl, ale o ten najbožskejší čin, aký len mohol spraviť. A my ho môžeme nájsť iba tam, kde zablúdil – inak ho nenájdeme.

*Klaus Hemmerle (1929 – 1994),
nemecký teológ a filozof,
biskup v Aachene*

Vianoce s trpiacimi

Tepló Vianoc nám pomáha cítiť sa viac rodinou, byť viac navzájom spojení, viac zažívať bratstvo, a tak všetko prežívať spolu – radosti aj bolesti.

Predovšetkým bolesti, a to so všetkými, ktorí z najrôznejších príčin prežívajú tieto Vianoce v priamom kontakte s utrpením.

Radi by sme sa venovali práve tejto skupine osôb.

Utrpenie!

To, ktoré nás niekedy naplno zasiahne, alebo sa nás len zľahka dotkne a do krásnych dní primiešava blen.

Utrpenie: choroba, nešťastie, životná skúška, bolestné okolnosti...

Utrpenie!

Ako ho vnímať? Veď aj v týchto dňoch sa mnohých dotýka veľmi zblízka, alebo je stále pripravené objaviť sa v živote kohokoľvek z nás.

Ako ho definovať, ako ho identifikovať? Ako ho pomenovať? Či je to hlas?

Ak na utrpenie hľadáme len ľudsky, máme pokušenie hľadať jeho príčinu v nás alebo mimo nás, napríklad v ľudskej zlobe, v prírode, či v niečom inom... Tú nehodu zavinil ten či onen, za túto chorobu si môžem sám, táto bolestná skúška pochádza ešte od Kaina... a podobne.

Všetko toto môže byť aj pravda, lenže ak uvažujeme iba takto, zabúdame na čosi významnejšie. Neuvedomujeme si, že v pozadí každej našej drámy stojí Boh so svojou láskou. On všetko chcel, alebo dopustil pre určitý vyšší princíp: pre naše dobro. Utrpenie pre toho, kto ho vníma kresťanským pohľadom, je obrovská vec; dokonca je to príležitosť dopĺňať Ježišovo utrpenie na nás samotných. Služi na naše očisťovanie a na našu spásu.

Nuž čo povedať tým, ktorí dnes prežívajú utrpenie? Čo im zaželať? Ako sa k nim správať?

Správajme sa k nim predovšetkým s plným rešpektom. Azda si ešte ani neuvedomujú, že v týchto okamihoch ich navštevuje Boh.

Majme účasť na ich krížoch všade, kde je to len možné. Uisťujme ich, že na nich stále myslíme a že sa za nich modlíme, aby dokázali prijímať všetky súženia a utrpenia priamo z Božích rúk a tak ich mohli pripojiť k Ježišovmu utrpeniu, aby pôsobilo čo najúčinnejšie.

Pripomínajme im aj krásny kresťanský postoj, vďaka ktorému sa bolesť – ktorú milujeme, pretože v nej vidíme tvár opusteného a ukrižovaného Ježiša – môže premeniť na radosť.

K nadchádzajúcim Vianociam prajeme všetkým, aby dokázali každú veľkú či malú bolesť prijať s láskou, s veľkou láskou. Potom ju môžeme obetovať malému, práve narodenému Ježiškovi, tak ako mu traja králi obetovali svoje dary. Naše utrpenie bude tým najpríjemnejším kadidlom, najvzácnejším zlatom a najcennejšou myrhou, aké len môžeme položiť k jasličkám.

*Chiara Lubichová: Vianoce,
Vydavateľstvo Nové mesto, 2013*

Veľká láska

Úspešne som pracoval na univerzite. V istej chvíli som si uvedomil, že veľmi rád chodím s kolegyňou na kávu a cítim sa s ňou dobre. Trochu ma to zmätlo – po rokoch manželstva prišiel istý vek... Zveril som sa s tým svojmu priateľovi, ktorý mi pomohol pochopiť, že to ohrozuje moje manželstvo a pomohol mi nanovo uveriť v silu sviatostného manželstva.

Kolegyňa to pochopila bez toho, aby som jej niečo vysvetľoval, a ticho sa odo mňa vzdialila. Hanbil som sa hovoriť o tom so svojou ženou. Po dvoch rokoch som to dokázal a jej reakcia bola bolestná. Po čase sa však pomaly, postupne začal rodiť nový dialóg. Prebrali sme spolu svoje vzájomné chyby a nedostatky a nanovo sme objavili našu veľkú lásku.

Byť matkou vlastného otca

Bol deň osláv. Otec ako vždy pil viac, ako mal, a ovzdušie sa stalo nedýchatelným. Starší brat sa o neho bez slova staral. V ten deň som zobrala všetku odvahu a pozerajúc sa mu do očí, som sa pokúsila vysvetliť mu, čo v nás táto jeho slabosť vyvoláva. Keď som skončila, cítila som sa vyčerpaná. Aj ostatní bra-

tia našli silu hovoriť, dokonca aj ten najstarší. Veci sa zmenili. Medzi nami sa zrodilo akési spojenectvo a otec robí všetko pre to, aby bol verný svojim predsavzatiam. Videli sme, že nič nehovoriť nebolo riešením, ale aby sme otcovi pomohli, pravda sa musela stať láskou a spoločne to zvládame.

Osud závisí aj odo mňa

Bola to elegantná dáma. Napriek pokročilému veku sa o svoj zovňajšok dôkladne starala. Dvakrát ovdovela a jediný syn, ktorého mala, bol adoptovaný. Ekonomicky na tom bola dobre, ale, ako mi povedala, jej skutočným problémom bola samota. Dospelý syn sa odsťahoval a vracal sa, len keď potreboval peniaze. Raz sa dozvedela o istom dievčati, ktoré sa chcelo vydať a potrebovalo pomoc. Ujala sa ho a všemož-

ne sa snažila jej pomôcť – videl som, ako sa jej vracia šťastie. Jedného dňa sa mi zverila: „Vo svojom dlhom živote som pochopila, že skutočná múdrosť je žiť tak, aby sme robili šťastní-mi tých druhých. Zdalo sa mi, že ma osud tresce, ale teraz vidím, že osud závisí aj od mňa.“ Keď sa je priťažilo a blížila sa k smrti, dievča, ktorému pomohla, jej so svojou malou rodinou boli nablízku – našli v nej svoju druhú matku.

Bolo to tak

Keď sme sa vzali, bola som na neho pre jeho schopnosti a úspechy hrdá. No po rokoch sa pre mňa stal jeho svet nepriateľským, lebo ho držal ďaleko od rodiny. V skutočnosti to bolo tak, akoby manželka a dve deti neexistovali. Náš dom bol pre neho len jeho ďalším hotelom. Keď sme sa rozviedli, až na nejaké výnimočné príležitosti, nás viac nehladal. Od jeho

brata som sa dozvedela, že je vážne chorý. S deťmi sme išli do nemocnice. Stal sa dietatom: bol krehký, láskavý, citlivý. Nebolo ťažké povedať mu, že po odchode z nemocnice naňho doma čakáme. Choroba ho v krátkom čase strávila. Ja som však znovu našla lásku môjho života.

Príbehy boli publikované na stránkach Città Nuova na blogu Tanina Minutu.

Máte aj vy podobný príbeh zo života? Podel'te sa!

Svoje svedectvá nám môžete poslať na emailovú adresu casopis@nm.sk. Radi ich uverejníme.

„Radujte sa s radujúcimi, plačte s plačúcimi!“ (Rim 12, 15)

Apoštol Pavol, potom ako vysvetlil kresťanom v Ríme veľké dary, ktoré dal Boh ľudstvu v Ježišovi a darovaním Ducha, naznačuje, ako reagovať na prijatú milosť, najmä čo sa týka vzťahov medzi nimi a voči ostatným.

Pavol vyzýva prejsť od lásky k tým, ktorí majú tú istú vieru, k evanjeliovej láske, ktorá zahŕňa všetkých ľudí. Pre veriacich totiž láska nemá hranice a nemožno ju ani obmedziť na určitý okruh ľudí.

Pozoruhodným detailom je, že na prvom mieste nájdeme požiadavku podeliť sa o radosť s bratmi. Aj podľa významného cirkevného otca Jána Zlatoústeho je závisť väčšou prekážkou pre možnosť mať účasť na radoostiach než na bolestiach druhých.

Mohlo by sa zdať, že takýto spôsob života je nezvládnuteľný, že je to privysoká meta. No je to možné vďaka tomu, že veriaci majú oporu v Kristovej láske, od ktorej ich nemôže nikto a nič odlúčiť (porov. Rim 8, 35).

„Radujte sa s radujúcimi, plačte s plačúcimi!“

Chiara Lubichová v komentári k tejto Pavlovej vete napísala: „Ak chceme kresťansky milovať, musíme sa s bratom ‚zjednocovať‘ [...], to znamená čo najhlbšie vstúpiť do jeho vnútra; skutočne pochopiť jeho problémy a potreby; spolu s ním prežívať jeho trápenia a radosť; skloniť sa k bratovi; stať sa istým spôsobom ním, byť druhým

ním. Toto je kresťanstvo, Ježiš sa stal človekom, stal sa nami, aby nás spravil Bohom; takto sa náš blížny bude cítiť pochopený a pozdvižený.“¹

Toto je pozvanie k tomu, aby sme sa vžili „do kože toho druhého“, to bude konkrétny prejav pravej lásky. Matkina láska je hádam najvhodnejší príklad na vysvetlenie, ako uskutočňovať toto Slovo: matka prežíva radosť dieťaťa, ktoré sa raduje, a plač toho, ktoré sa trápi, bez posudzovania alebo odsudzovania.

„Radujte sa s radujúcimi, plačte s plačúcimi!“

Žiť lásku v takejto miere, čiže neuzatvárať sa do vlastných obáv, do vlastných záujmov, do svojho sveta, umožňuje jedno tajomstvo: posilňovať spojenie s Bohom, posilňovať vzťah s tým, ktorý je samotným žriedlom lásky. Zvykne sa hovoriť, že veľkosť koruny stromu zodpovedá veľkosti jeho koreňov. Takisto to bude aj s nami. Ak sa budeme snažiť, aby bol náš vzťah s Bohom deň za dňom čoraz hlbší, bude v nás rásť aj túžba podeliť sa o radosť a pomáhať niesť bremená ľuďom z nášho okolia; naše srdce sa bude otvárať a porastie jeho schopnosť prijímať to, čím žije náš blížny v danom okamihu. A láska k bratovi zas bude ešte viac prehĺbovať našu dôvernosť s Bohom. Keď budeme takto žiť, uvidíme zmeny v prostredí okolo nás, začneme vzťahmi v našich rodinách, školách, na pracoviskách či v spoločenstvách a s vďačnosťou zakúsime, že

úprimná a nezištná láska bude skôr či neskôr opätovaná a zmení sa na vzájomnú.

Skúsenosť dvoch rodín, jednej kresťanskej a druhej moslimskej, je veľmi oslovujúca. Spoločne prežívali svoje ťažkosti aj chvíle nádeje. Keď Ben veľmi vážne ochorel, Tatiana a Paolo boli s jeho manželkou Basma a dvomi deťmi v nemocnici až do úplného konca. A Basma sa zase aj napriek bolesti zo straty manžela spoločne so svojimi kresťanskými priateľmi modlila na svojom koberci otočenom k Mekke za iného vážne chorého. Sama sa zdôverila: „Najväčšiu radosť nám dáva pocit, že sme súčasťou jediného tela, v ktorom každému leží na srdci dobro druhého.“

Letizia Magriová

¹ Ch. Lubichová, *L'amore reciproco: nucleo fondamentale della spiritualità dell'unità, stretnutie s pravoslávnyimi, Castel Gandolfo, 30. marca 1989, s. 4.*

Slovo života pre deti

Pomáhame
druhým.

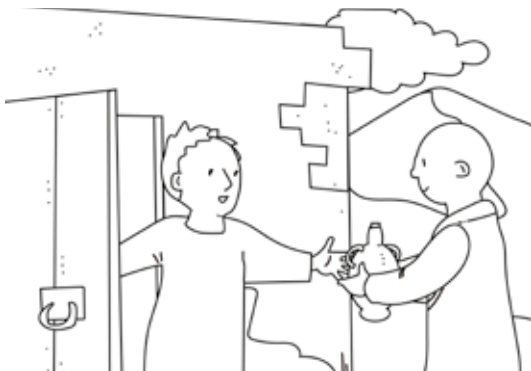
„Radujte sa s radujúcimi, plačte s plačúcimi.“ (Rim 12, 15)

Apoštol Pavol, ktorý spoznal Ježišovu lásku, pozýva kresťanov žiť ako on a milovať všetkých.

Môžeme sa vžiť „do kože toho druhého“ a radovať sa s radujúcimi a smútiť s tými, ktorí sa trápia.

Takto bude naša láska vzájomná a aj my budeme obdarovaní.

Štefka a Klárka sa hrajú na dvore a mama ich z balkóna sleduje. Neďaleko ide starenka, šmykne sa a spadne. Okolo nej prechádzajú dve elegantné dámy, no nepomôžu jej – starenka totiž nie je veľmi čistá.

„Ale veď je to Ježiš!“ – hovorí Štefka. „Podme jej pomôcť!“ „Nie, ja nejdem!“ hovorí Klárka. Štefka beží k starenke. Ťahá ju zo všetkých síl, no nevládze ju zodvihnúť. Nakoniec sa rozhodne aj Klárka, že jej pomôže, no... ani spolu to nevládajú!

Okolo prechádza strážnik: „Čo robíte na zemi?“ Štefka mu všetko vysvetlí. Strážnik je dojatý; pomôže starenke vstať a dievčatám ďakuje.

Slovo života pre deti

*Odpúšťam teraz,
nie potom.*

„Bdejte teda, lebo neviete, v ktorý deň príde váš Pán.“ (Mt 24, 42)

Ježiš sa rozpráva so svojimi učeníkmi a hovorí im, že jedného dňa sa vráti.

Nabáda ich, aby mali oči otvorené, teda, aby neprišli o príležitosti: napríklad, ak ma niekto urazí...

Nečakaj na zajtrajšok, aby si mu odpustil, ale urob to ihneď.

Jedného dňa sa zo mňa deti v škôlke smiali, pretože som tučný. Mňa to veľmi zraňovalo a niekedy som si aj poplakal.

Išiel som preto za mojou učiteľkou (sestričkou), a namiesto obviňovania týchto detí som jej o tejto mojej bolesti povedal.

Pochopil som, že im musím odpustiť, a tak som aj urobil.

Karol, Taliansko

SLOVO ŽIVOTA PRE MLADÝCH

NOVEMBER 2019

„Radujte sa s radujúcimi, plačte s plačúcimi.“ (Rim 12, 15)

Láska bez hraníc

Apoštol Pavol v liste Rimanom, odkiaľ je aj táto veta, vyzýva prejsť od lásky k tým, ktorí majú tú istú vieru, k evanjeliovej láske, ktorá zahŕňa všetkých ľudí, pretože pre veriacich totiž láska nemá hranice a nemožno ju ani obmedziť na určitý okruh ľudí.

Je to pozvanie, aby sme sa vžili „do kože toho druhého“, to bude konkrétny prejav pravej lásky.

„Ak chceme kresťansky milovať, musíme sa s bratom „zjednocovať“: to znamená čo najhlbšie vstúpiť do jeho vnútra; skutočne pochopiť jeho problémy a potreby; spolu s ním prežívať jeho trápenia a radosti; skloniť sa k bratovi; stať sa istým spôsobom ním, byť druhým ním.“¹

Zjednocovať sa vo všetkom okrem hriechu, v tom, čo je zlé, to nie!

Zvykne sa hovoriť, že veľkosť koruny stromu zodpovedá veľkosti jeho koreňov.

Tak isto to bude aj s nami: ak sa budeme snažiť, aby bol náš vzťah s Bohom deň za dňom čoraz hlbší, bude v nás rásť aj túžba podeliť sa o radosť a pomáhať niešť bremená ľuďom z nášho okolia.

Naše srdce sa bude otvárať a rozšíri svoju schopnosť prijímať to, čím žije náš blížny v danom okamihu.

A láska k bratovi zas bude ešte viac prehlbovať našu dôvernosť s Bohom.

Keď budeme takto žiť, uvidíme zmeny v prostredí okolo nás. Začneme vzťahmi v našich rodinách, školách, na pracoviskách či v spoločenstvách a s vďačnosťou zakúsime, že úprimná a nezištná láska bude skôr či neskôr opätovaná a zmení sa na vzájomnú.

¹ Ch. Lubichová, *L' amore reciproco*, Castel Gandolfo, 30. marca 1989

Svedectvá zo sveta

Počas celého roka som sa musel veľmi snažiť študovať. Na začiatku ma stálo veľa síl prísť domov z gymnázia a hneď sa začať učiť, no postupom času sa z toho stala rutina. Moji priatelia z okolia ma stále volali von sa hrať, no ja som často musel povedať nie a ostať sa učiť, aj keď som niekedy šiel s nimi. Tento rok sa mi veľmi vydaril: neprepadol som zo žiadneho predmetu. Prekvapene, môj priateľ Bob prepadol zo štyroch predmetov. Keď som sa to dozvedel, trochu som ho odsudzoval: „Samozrejme: cez rok sa stále vonku hrával namiesto toho, aby sa učil!“

Ako každé leto som ho pozval, aby išiel s našou rodinou k moru, no jeho mama ho nechcela pustiť, že musí študovať. Bol som veľmi smutný, potom som začal rozmýšľať, čo by som mohol urobiť. A tak som išiel za jeho mamou a navrhol som jej, aby ho pustila, ubezpečil som ju, že sa s ním každý deň budem učiť.

Prišlo mi to ako dobrá príležitosť žiť vetu: „Rob blížnemu to, čo by si chcel, aby iní robili tebe“. Nakoniec som mamu presvedčil.

Aby sme sa učili, vstávali sme veľmi skoro, a potom sme zvyšok dňa mohli stráviť na pláži. Boli to úžasné dni.

Raz som sa zobudil a nemal som vôbec chuť a na chvíľu som ľutoval, že som ho pozval, ale bola to len chvíľka, pretože hneď som bol spokojný, myslel som na to, že som to robil z lásky. Milovať je vždy krásne, aj keď to niekedy niečo stojí. Bob bol vždy ochotný študovať a snažil sa naučiť sa čo najviac.

Keď sme sa vrátili, ďalej sa učil, a to tak veľmi, že sa mu podarilo prejsť všetky štyri predmety!

Toto všetko ma posilnilo v presvedčení, že sa oplatí milovať, pretože keď urobím skutok lásky (v tomto prípade študovať, aj keď som to nepotreboval) cítim v srdci obrovskú radosť.

Diego

Upravené Centrom Mladí za jednotu
centro.rpu@focolare.org

SLOVO ŽIVOTA PRE MLADÝCH

DECEMBER 2019

„Bdejte teda, lebo nevíete, v ktorý deň príde váš Pán.“ (Mt 24, 42)

Prítomný okamih nám pomáha byť pozornými

Ježiš tu upriamuje našu pozornosť na jedno veľké tajomstvo: žiť dobre prítomný okamih, pretože, keď sa on vráti, budeme zaujatí prácou a bežnými každodennými vecami, pri ktorých, príliš zabraní starosťami o zajtrajšok, neraz zabúdame na Boha.

Kto miluje, očakáva dobre. Láska vie čakať.

Keď milujeme niekoho, naše pozorné srdce ho stále očakáva, a každú minútu bez neho žije len preňho.

Takto koná ten, kto miluje Ježiša. Robí všetko v očakávaní toho, ktorého stretne v jednoduchých manifestáciách vlastnej vôle v každom okamihu, a stretne ho slávnostne v deň, kedy príde.

Pred časom mi spontánne napadlo obrátiť sa na Boha s touto modlitbou.

Chcela by som si ju pripomenúť.

„Ježišu, daj mi vždy hovoriť tak, akoby to bolo posledné slovo, ktoré poviem.

Daj mi vždy konať tak, akoby to bolo posledné, čo urobím.

Daj mi trpieť vždy tak, akoby to bolo posledné utrpenie, ktoré ti môžem ponúknuť.

Daj mi modliť sa vždy tak, akoby to bola posledná možnosť sa s Tebou tu na zemi porozprávať.“

In Action: Ostražitiť v láske

Vezmime na seba potreby tých, ktorí sú vedľa nás: hlad, materiálna pomoc, spoločnosť, priateľstvo a zapojme sa milujúc každého konkrétnymi skutkami. A tak budeme môcť tento mesiac svedčiť o svete, ktorý je bratskejší.

Prečo nedať do spoločného zbytočné veci, ktoré máme?

Možno ich je málo, ale iste niečo máme: knihu, hračku, ceruzku, batoh, ktorý už nepoužívame, šaty..., niečo, čo je zbytočné, čo je navyše, ale tiež niečo, na čom nám veľmi záleží. A potom spravme pekný balíček a darujme ho tým, ktorí to najviac potrebujú.

Skúsenosť zo sveta: „Prepáčte, cesta k Bambino Gesù?“

(Bambino Gesù – Dieťa Ježiš – je meno zdravotníckeho zariadenia na periférii nášho mesta). Táto otázka pasovala veľmi dobre aj na toho, koho som išiel navštíviť.

Je Štedrý večer a ja idem hľadať nemocnicu, ako keď sa pastieri vydali hľadať Spasiteľa.

Moje „dieťa“ má meno Elbo, je to 9-ročný chlapec, ktorého spolu s Mladými za zjednotený svet z nášho mesta stretávam už pár rokov.

Rodičia ho opustili. Často je v nemocnici kvôli komplikovaným operáciám, ktorým sa musí podrobiť. Vianoce pre mňa znamenajú vždy ho ísť navštíviť! Radosť, že sa znova vidíme, je obrovská. Ako pokorný pastier prinášam svoj malý dar: tričko národného futbalového tímu! Hneď si ho chce obliecť... Na vozíku beháme v štýle Veľkej Ceny po chodbách farebného zariadenia, v ktorom sa nachádza. Stačí málo, aby som dverami izieb videl mnoho malých betlehemov: mamy a otcov pri svojich hospitalizovaných deťoch. Aj pre nich sú to Vianoce. Darujem im svoj úsmev, pozdrav a trocha času...

Môj návrat domov má zvláštnu príchuť, vyžaruje zo mňa radosť. A túžba rozpovedať všetkým, že takto prežité Vianoce sú nádherné!!!

¹ Ch. Lubichová, *Ogni momento è un dono*, Città Nuova, Roma 2017

„Bdejte teda, lebo neviete, v ktorý deň príde váš Pán.“ (Mt 24, 42)

V tomto úryvku Matúšovho evanjelia Ježiš pripravuje učeníkov na svoj konečný a neočakávaný príchod, ktorý ich prekvapí.

Aj v tom historickom období existovalo mnoho ťažkostí, vojen a najrozličnejšie utrpenia. Izraelský ľud videl nádej na ukončenie tohto slzavého údolia v Božom zásahu. Očakávanie preto nebolo obdobím strachu, ale skôr pozdvižnutia, veď išlo o okamih spásy.

Ježiš tu upriamuje našu pozornosť na jedno veľké tajomstvo – žiť dobre prítomný okamih, pretože keď sa on vráti, budeme zaujatí prácou a bežnými každodennými vecami, pri ktorých, príliš zabraní v starostiach o zajtrajšok, neraz zabúdame na Boha.

„Bdejte teda, lebo neviete, v ktorý deň príde váš Pán.“

Bdejte, táto výzva nabáda mať otvorené oči, zachytávať znamenia Božej prítomnosti v behu dejín i v každodennom živote a pomáhať nájsť cestu tým, čo žijú v tme.

Neistota vzhľadom na presný deň Ježišovho príchodu nastavuje kresťana do postoja ustavičného očakávania, povzbudzuje ho intenzívne žiť v prítomnom okamihu tým, že miluje dnešok, nie zajtrajšok – odpúšťaj teraz, nie potom, meň svoje okolie teraz, v danej chvíli, nie až keď sa nájde čas v preplnenom diári.

Pri meditovaní týchto slov Chiara Lubichová napísala: „Všimol si si, ako zväčša život

nežiješ, ale len prežívaš v očakávaní určitého ,potom‘, v ktorom by malo prísť to ,pekné‘? Faktom je, že to ,pekné potom‘ má prísť, nie však to, ktoré ty očakávaš. Boží inštinkt ťa vedie k očakávaniu niekoho alebo niečoho, čo by ťa uspokojilo. Možno si to predstavuješ ako nejaký slávnostný deň, alebo viac voľného času, alebo nejaké výnimočné stretnutie, keď však tieto chvíle pominú, skončí alebo poklesne aj tvoje uspokojenie. Opäť sa ponoríš do každodennej monotónnosti bytia, ktoré nežiješ s presvedčením, ale stále v očakávaní čohosi. Pravdou však je, že medzi prvkami, z ktorých sa skladá aj tvoj život, je jeden, ktorému sa nikto nemôže vyhnúť – bude to stretnutie s Pánom, ktorý príde. Toto je to ,pekné‘, po ktorom podvedome túžiš, pretože si stvorený preto, aby si bol šťastný. A plné šťastie môže dať len On.“¹

„Bdejte teda, lebo neviete, v ktorý deň príde váš Pán.“

Pán Ježiš na konci života každého z nás určite príde, no už teraz ho môžeme vidieť reálne prítomného v Eucharistii, ktorú slávime a prijímame, v jeho slove, ktoré počúvame a podľa neho žijeme, v každom bratovi a sestre, ktorých prijímame, a tiež v jeho hlase, ktorý počujeme vo svojom svedomí.

Aj dnes nám život predkladá množstvo výziev a my sa pýtame: „Kedy sa celé toto trápenie skončí?“

Nemôžeme pasívne čakať, že Pán zasiahne, každý okamih treba využiť na urýchlenie príchodu

Božieho kráľovstva a jeho plánu všeobecného bratstva. Každý malý skutok z lásky, každá láskavosť, každý darovaný úsmev premieňa naše bytie na trvalé a plodné očakávanie.

Paco (Pako) je kaplánom v istej španielskej nemocnici, v ktorej veľkú časť pacientov tvoria starí ľudia neraz s vážnymi degeneratívnymi ochoreniami. Rozpráva: „Zaklopal som na dvere izby staršieho pacienta, ktorý sa často s krikom ozýval proti viere. Chvíľu som váhal, no chcel som mu priniesť svedectvo o Božej láske. Vstúpil som so svojim najkrajším úsmevom. Prívetivo som sa mu prihovárал a vysvetľoval krásu sviatostí. Na otázku, či by ich chcel prijať, odpovedal: ‚Pravdaže!‘ Vyspovedal sa, prijal Eucharistiu a pomazanie chorých. Pobudol som s ním ešte chvíľu, a keď som sa lúčil, bol pokojný a prítomná dcéra celá v úžase.“

Letizia Magriová

¹ Ch. Lubichová, *Slovo života*, december 1978, v *Parole di Vita*, zostavil Fabio Ciardi (Opere di Chiara Lubich 5, Città Nuova, Rím 2017), s. 123.

Zuzana Hanusová

O sexualite je potrebné s deťmi hovoriť v oveľa širšom kontexte

Na Slovensko prichádza unikátny kurz pre deti a tínedžerov s názvom Up2Me (Je to na mne), ktorý má riešiť sexuálnu výchovu z hodnotového hľadiska. Hoci rieši citlivé témy, tínedžeri ho vyhľadávajú, lebo im dáva možnosť hľadať na zložité otázky aj svoje odpovede.

Okrem objavovania emocionálneho a sexuálneho rozmeru života rieši pritom aj vstúpanie poznatkov do hodnotového rebríčka a systému poznania.

Františka a Karel Diblíkovci žijú so svojimi štyrmi deťmi na Morave a sú jedným z prvých lektorských manželských párov, ktoré tieto kurzy vedú. Vďaka školeniu pre lektorov, ktoré sa v októbri uskutočnilo v Prahe, sa do tohto projektu mohli zapojiť aj ďalší rodičia.

Kresťania chcú, aby ich deti dostali výchovu k vzťahom, manželstvu, sexuálnu výchovu, ktorá zodpovedá tomu, k čomu ich vedú aj doma. Majú problém s morálnymi normami, ktoré sa dnes hlásajú ako normálne. Ako majú teda deti informovať aj chrániť pred tým, čo podľa nich nie je tou správnou cestou?

Karel: Myslím si, že prvoradé je nebáť sa hovoriť s deťmi o veciach, s ktorými sa prirodzene stretávajú, keď dospievajú. Súčasne musíme mať aj dostatok informácií. Asi každému rodičovi sa stane, že sa v niektorej téme cíti zahnaný do kúta, že sa necíti dostatočne silný na to, aby tieto témy otváral.

Naša skúsenosť je z kurzov Up to me (Up2Me), ktoré v posledných dvoch rokoch robíme. Program Up to me sa chce deťom v chránenom prostredí dôvery priblížiť a donútiť ich za-

myslieť sa nad témami, s ktorými sú a budú tak či tak konfrontované.

V dnešnej dobe je napríklad ľahko dostupná pornografia. Mobily majú deti od malička s prístupom na internet. Ak aj nemajú samy mobil, ukážu im to spolužiaci, alebo to na nich vyskakuje bez toho, aby chceli. Potrebné je ich učiť, ako sa k tomu postaviť.

Cirkev má učenie o predmanželskej zdržanlivosti, o význame panenstva a dnes je potrebné o tom hovoriť v oveľa širšom kontexte. Ukázať deťom, prečo to má zmysel, aj pozitíva, ktoré z toho vyplývajú.

Tieto témy v rámci kurzu deti naozaj prijímajú?

Františka: Ak je to podané cez osobnú skúsenosť, tak to prijímajú bez mihnutia oka. Ak je to poučovanie a teória, tak sa voči tomu vymedzia.

Dnes sa v našich krajinách uplatňuje sexuálna výchova len okrajovo v rámci hodín biológie. Sú krajiny, kde je sexuálna výchova ako predmet na školách bežná vec. Mala by existovať koordinácia výchovy rodičov so školou v tejto oblasti? Alebo by to mala byť výsostne rodičovská záležitosť?

Karel: Myslím si, že vzhľadom na sexualitu si deti vždy informácie získavali z rôznych zdrojov. My sme mali na škole napríklad učiteľa, ktorý si to zobral za svoje, obchádzal triedy a v rámci biológie každý dostal sedem lekcí. Nebolo to priamo v osnovách, ale on to považoval za takú dôležitú vec, že sám o tom prednášal.

Moja mamička, učiteľka nemčiny, absolvovala kurz etiky u Ladislava Lencza v Bratislave a potom vyučovala aj etiku a za najdôležitejšie v rámci svojej pedagogickej činnosti považovala práve lekcie, kde sa s deťmi rozprávala o sexualite, hodnote zdržanlivosti a vernosti. Do školy si volala aj môjho otca a niektoré z týchto lekcí robili spoločne. Chcem tým povedať, že sexuálna výchova na školách sa – programovo alebo náhodne – poväčšine robí. Druhá vec sú programy, ktoré sa ško-

lám ponúkajú z externého prostredia. V Česku máme niekoľko kresťanských programov, za ktorými stojí Cirkev. Mnohé školy si pozývajú týchto vyškolených odborníkov, aby pre nich robili kurzy sexuálnej výchovy.

Ďalšia vec sú programy, ktoré ponúkajú a sponzorujú rôzne organizácie propagujúce nezáväznú sexualitu či rôzne prvky rodovej ideológie. Sami s tým máme skúsenosť, keď sme rok bývali v Taliansku. Najstaršia dcéra tam chodila do školy, priniesla čítanku, kde bola jedna kapitola o rodine a už prvé slová boli o tom, že rodina nie je iba mamička a otecko, ale môžu to byť aj dve mamičky alebo dvaja oteckovia. Nám to bilo do očí, že to bolo takto explicitne zaradené do osnov.

Františka: Myslím si, že je krásne, keď sa rodičia nevzdávajú privilégia voči svojím deťom do sexuálnej problematiky už od predškolského veku, keď deti zvyknú dávať otázky, často v tých najnevhodnejších chvíľach, a presne v tej chvíli potrebujú odpoveď. Rodičia by sa toho nemali báť. Mali by byť autentickí a odpovedať im pravdivo vtedy, keď sa pýtajú. Mali by sme pamätať, že deti toho vedia oveľa viac a oveľa skôr, než si myslíme.

V kurze Up to me kladieme dôraz na to, aby témy, ktoré s nimi preberieme, riešili ďalej doma s rodičmi, aby sa nebáli pýtať. V niektorých rodinách sa to darí, v niektorých nie.

Prečo je to tak?

Františka: Asi sme generácia, ktorá mala túto tému príliš tabuizovanú a bojíme sa toho. Ako rodičia sa potom

Nebáť sa hovoriť s deťmi o veciach, s ktorými sa prirodzene nestretávajú.

veľmi ľahko zbavujeme zodpovednosti a radi to nechávame na školu alebo odborníkov.

Deti postupne prídu do veku, to je napríklad skupina, s ktorou pracujeme my, teda deti od 12 do 14 rokov, keď sa chcú konfrontovať nielen s rodičmi, ale aj s kamarátmi a chcú počuť aj inú autoritu. Pýtajú sa: Ako to máte vy? Ako to žijete?

Myslím si, že menším deťom to možno ešte stačí v rodine, ale staršie sa potrebujú konfrontovať s rôznorodými pohľadmi, preto sú podľa nás tieto kurzy na mieste, aj keď rodina dobre funguje a väčšinu dôležitých informácií dostanú doma.

Deti a tínedžeri sa zrejme chcú rozprávať, môže byť teda na prvý pohľad povrchná téma sexuality dobrým štartom na rozbehnutie diskusie na oveľa hlbšie témy, ako napríklad o antropológii človeka? Môže byť táto téma oknom do diskusie o pravde o človeku?

Františka: Sexualita sa v kurze Up2Me predstavuje nielen ako biologická záležitosť, ale v oveľa širšom kontexte zahŕňajúcom celého človeka. S deťmi sa rozprávame o tom, kto som, aká je moja identita, k čomu som povolaný, o rozdieloch medzi mužom a ženou, o dôležitosti priateľstva v ich živote, o médiách, aký obraz sexuality nám ponúkajú... Naším cieľom je sprostredkovať, že sexualita nie je len o pohlavnosti, ale o mojich hodnotách, vzťahoch, motíváciách, správaní, že v našom živote je prítomná neustále.

Karel: Popri náboženskej výchove či výchove detí k láske k blížnemu sa pri tomto programe kladie dôraz na vzťah k sebe samému. V rámci toho je pre mladých sexualita a emocionálna zásadnou oblasťou a priamo súvisí s celým radom tém. Témy lekcí sú napríklad telo, ktoré sa mení, emócie, fungovanie v skupine, plodnosť, krása života – prenatálny vývin dieťaťa, sila ilúzie v médiách, sociálne siete. Zaradené sú tiež cvičenia na stíšenie, vnímanie svoj-

ho tela, pocitov. Celý kurz je formulovaný pozitívne, cieľom je vzbudiť úžas nad krásou života.

A deti to baví?

Karel: V kurzoch, ktoré sme zatiaľ viedli my či ďalšie dva páry v našom meste, deti chýbali úplne výnimočne, chodili dobrovoľne a rady. Keď sme mali lekcii v nedeľu večer a boli odcestované na víkend, presvedčili rodičov, aby sa vrátili domov skôr, lebo o stretnutie nechceli prísť.

Chlapci sa k tomu na začiatku stavali s väčším odstupom, ale poctivo chodili a mnohí potom hovorili, že v tomto životnom období sú to pre nich tie najdôležitejšie témy.

Františka: Určite ich to dostáva na podstatu vecí a k základným, až existenciálnym otázkam. Riešia napríklad otázku, ako byť sám sebou, stáť si za svojím názorom a nebyť pritom vyčlenený zo skupiny, cvičia si to na rollových hrách. Je to miesto, kde si môžu skúšať svoje reakcie a klásť si otázky.

Karel: Prinášajú vlastné skúsenosti šikany, pocitov vyčlenenia z kolektívu. Tým, že sa o tom v skupine rozprávajú, dostanú hodnotnú spätnú väzbu.

Dôveru podporí i to, že na začiatku uzatvoria pakt, že veci, ktoré sa dotýkajú niekoho konkrétne, sa nevynášajú mimo skupiny.

Františka: Zásadná je naša pripravenosť podeliť sa o osobné skúsenosti. Že sa im ukážeme aj v našich slabostiach, prekonaných krízach, bojoch z obdobia dospievania, ako sme prežívali náš vzťah pred manželstvom, ako sme sa hľadali. Keď sme otvorení my, začnú hovoriť aj oni. A vychádzajú z nich hlboké veci, zranenia z rozvodu rodičov, z vysmievania spolužiakmi...

Kurz Up to me je výnimočný tým, že ho vedú páry, ktoré prejdú metodickým školením a následne dostanú všetky materiály vo svojom jazyku, ktoré by s deťmi a mladými mali prebrať. Tieto materiály sú vytvorené desiatkami špičkových odborníkov,

Naším cieľom je sprostredkovať, že sexualita nie je len o pohlavnosti, ale o mojich hodnotách, vzťahoch.

kresťanov, zo sveta psychológie, medicíny, teológie. Manželia lektori teda nemusia mať sami všetky odpovede v rukáve, oni majú odovzdať svoju skúsenosť.

Františka: Manželský pár lektorov nemusí byť odborníci, oveľa dôležitejšia je vášeň pre prácu s mladými, že ich máme úprimne radi, že nás neirituje. Ak sa lektori na niektorú tému necítia, môžu si pozvať odborníkov na danú oblasť – lekára, psychológa, snúbencov či iný manželský pár.

Karel: Kvalitných kurzov sexuálnej výchovy je viac. Nedávno bol v Prahe v arcibiskupskom paláci seminár na tému sexuálna výchova v rodine, kde bolo prezentovaných asi päť kurzov, ktoré fungujú a sú urobené dobre.

Špecifikom kurzu Up to me je to, že ho vedie manželský pár, prítomnosť obidvoch manželov je pri týchto témach devízou. Pri chúlостivejších otázkach môžeme pracovať oddelene dievčatá a chlapci. Pre deti býva zároveň veľmi dôležité vnímať naše partnerské fungovanie.

Ďalšie špecifikum je dôraz na indukčnú formu – deti sa snažia prichádzať na odpovede samy cez rôzne hry a modelové situácie, máme tam minimálne množstvo mentorských vstupov.

Teda žiadne hotové informácie a poučky?

Manželský pár tútorov nemusia byť odborníci, dôležitejšia je vášeň pre prácu s mladými.

Karel: Zistil som, že čím som unave-nejší, tým mám väčšiu tendenciu pou-čovať, ale cieľom kurzu je presný opak. Určite nie to, že im pchám nejaké po-učky. Cieľom je nechať deti hovoriť, počúvať sa navzájom a spoločne sa do-pátrať k pravde. To je pracovná metó-da kurzu.

Ak deti majú minimálne poučenia od vás, je to formou hry a musia na to prísť samy, kde je miera, či dosta-nú interpretáciu morálky podľa uče-nia Cirkvi?

Karel: Deti je potrebné nechať sa vyjadriť, aby sa mohli samy zamyslieť, a často až po tom, čo sa vyjadria ony, ich zaujíma, ako to vidíme my. Je to celé hra a my tú hru hráme s nimi, sme tam jednými z nich.

Františka: Postavíme vedľa seba rôzne reality, názory a potom k tomu pridávame náš postoj, vlastnú životnú skúsenosť. Povieme im napríklad, že Katolícka cirkev to vidí takto, ale niekto iný to vidí takto. Ukážeme im celú plejádu súvislostí, ale nevynášame ko-nečný súd, že takto to je a bodka.

Cieľom je, aby deti cestou vlastného hľadania lepšie prijali podstatu, aby na to prichádzali uvažovaním a po-rovnávaním samy?

Františka: Áno. Aby sa učili pre-berať osobnú zodpovednosť – som zodpovedný za svoj život, toto všet-

ko viem a je na mne, ako sa rozhod-nem. Mimochodom anglické spojenie „Up2Me“, v preklade znamená „Je to na mne“. Deti si hľadajú svoje vlastné odpovede a učia sa ich zdôvodniť.

Karel: My im ponúkame náš pos-toj, počúvame ich a ako skupina si dávame spätnú väzbu.

Františka: Istá mamička mi po kurze Up to me povedala, že jej dcéra prišla za ňou s tým, že vďaka kurzu Up2Me už nemá strach v škole pre-zentovať svoje názory, za ktoré sa do-teraz hanbila.

Pri tvorbe materiálov kurzu bola prítomná aj Cirkev, jeho závery sú teda v súlade s náukou Cirkvi?

Karel: Určite, materiály robilo viac ako päťdesiat odborníkov, kto-rí sú na jednej vlne s Cirkvou, program bol predstavený vo Vatikáne Kongregácii pre katolícku výchovu a tá ho podporila v rozvoji.

Aké sú ďalšie špecifiká kurzu Up2Me?

Karel: Kurz je rozdelený do troch vekových kategórií: 9 – 11, 12 – 14, 15 – 17 rokov. V závislosti od veku má 10 až 12 lekcí, každá trvá približ-ne dve až tri hodiny, spravidla v dvoj-týždňových intervaloch. Tým, že to má kontinuitu, vytvára to a posilňu-je vzťahy v skupine. Máme skúsenosť, že zo skupiny sa postupne vytvorí par-tia, deti sa prepoja, stanú sa kamarát-mi. A tým, že zažijú niečo veľmi silné, chcú v tom ďalej pokračovať a mať ne-jaké stretká.

Kurz Up2Me vznikol v Taliansku, ale prvé lektorské páry už máme aj v Česku a na Slovensku. Ako sa manželské páry, ktoré majú záujem o tento kurz pre svoje deti, spoločen-stvo alebo farnosť, dostanú k spomí-nanému školeniu?

Františka: Môžu sa obrátiť na nás alebo na ďalších vyškolených lektorov a následne sa prihlásiť na päťdňovú prípravnú „školu“.

Prečo ste sa vy na to dali?

Karel: Od začiatku, čo som sa s programom stretol, ho vnímam ako znamenie doby. Myslím si totiž, že manželský pár s pekným vzájomným vzťahom môže oproti bežnej výučbe odovzdať deťom niečo navyše. Aj keď je to časovo náročné, je to aktuálne jedna z mojich najväčších radostí.

Františka: Sami máme deti, ktoré postupne prichádzajú do puberty. Záleží nám na tom, aby obdobím do-spievania prešli dobre a mohli ho pre-žívať v spoločenstve. Program Up2Me spája našu potrebu ustavične sa v tejto téme vzdelávať s túžbou urobiť niečo konkrétne pre mladých. Deti z kurzov sú proste „naše deti“. Pri spoločných stretnutiach zažívame veľa zábavy, decká sú smršť energie, radosti, ktorá je nabíjajúca. Nie sme žiadni veľkí od-borníci, kurz je však materiálovo dosť dôkladne pripravený, máme možnosť vyberať si zo širšej ponuky aktivít k jednotlivým témam podľa konkrétnej skupiny detí. Užívame si možnosť robiť spolu niečo ako pár, strávime vďaka tomu s Karlom desiatky hodín príprav, uvažovania o jednotlivých lek-ciách, rozprávame sa o deťoch.

Karel: Potrebné je splniť niektoré podmienky. Ako sme už spomenuli, absolvovať päťdňovú školu, mať nad-šenie pre mladých, dobrý partnerský vzťah. Mať za sebou duchovnú formá-ciu a niekoho, kto sa za záujemcov za-ručí. Mali by mať vo výhlade konkrét-nu skupinku, pre ktorú by kurz chceli robiť. Keďže je to citlivá oblasť, je potrebné byť ochotný zostať v kontak-te s ostatnými párami lektorov a témy priebežne spoločne konzultovať. Kurz je stále v pilotnej fáze, materiály nie sú definitívne, občas to vyžaduje kus tolerancie i schopnosť improvi-zácie.

Tento rok bola európska škola v blízkej Prahe a to bola mimoriadna šanca.

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk.

Luigino Bruni

Vďaka reformátorom môže zostať bazálna charizma živá

„Žiadne spoločenstvo nie je založené raz a navždy. Prvý zakladateľ nemôže byť jediným a výlučným referenčným bodom. Spoločenské požiadavky sa menia, komunity sa vyvíjajú, ich členovia rastú. Komunity potrebujú priebežné, znovuzakladanie. Základná idea zostáva, no spôsob jej vtelenia sa zákonite musí upravovať. A na to sú potrební múdri, reformátori. Oni sú schopní napredovať a pritom zachovávať a prehĺbovať základnú ideu, orezávať a nanovo formovať to, čo sa v prvých rokoch zdalo byť podstatné, no v skutočnosti nebolo.“

Jean Vanier, II mito fondatore (Základná idea)

Dejiny spoločenstiev, organizácií a hnutí, ktoré boli životaschopné aj mimo obdobia so zakladateľom, vykazujú niekoľko rovnakých črt: mali medzi sebou reformátorov a popri udalostiach z prvých čias dokázali prinášať aj nové aktuálne. Vďaka reformátorom môže zostať bazálna charizma živá a plodná a spoločenstvá sa môžu k jej prvotným otázkam vracieť a upravovať odpovede. Ak sa reformátori neobjavujú alebo sa im kladú prekážky a nie sú uznávaní, charizmatické a ideálové skúsenosti budú nevyhnutne upadať kvôli nedostatočnej väzbe na prítomnosť, čiže pre výrazný nedostatok mladých a, povolaní, spôsobený neschopnosťou tlmočiť prvotný odkaz a skúsenosť. Hlboká duchovná a morálna kríza postihuje najangažovanejších a najmotivovanejších: v prvej fáze trpia pre neprítomnosť mladých a nových povolaní, neskôr začnú byť indiferentní a nakoniec pociťujú určitú radosť, pretože ich sklamanie ich privedie k tomu, že nikomu neprajú, aby tiež prešiel ich vlastnou smutnou existenčnou krízou. Táto kríza sa v ďalšom prejavuje ako nedobré zostarnutie, čo vedie k vnímaniu života ako úpadku a ochabnutia. Ak sa v konkrétnych charizmatických spoločenstvách

vynoria tieto príznaky, je jasné, že je tu urýchlene potrebná reforma.

V období zakladania produkujú charizmy tolko semien, že nie všetky stihnú zakvitnúť v prvom období, majú vypučať až v nasledujúcich obdobiach, keď už prvé semenka budú zostarnuté. Potenciál charizmy je rozsiahlejší než ten, čo sa stihol prejaviť v období zakladania. Niektoré žily sú hlboko a nevychádzajú hneď na povrch, aj keď sú napojené na ten istý prameň, majú predurčenie objaviť sa v obdobiach sucha alebo po zemetraseniach. Zakladateľ vytvára spoločenstvo (hnutie) cez proces objavovania charizmy, ktorá sa mu zjavuje postupne počas celej jeho existencie. Náročnejšie však je, aby si spoločenstvo uvedomovalo, že toto postupné objavovanie charizmy pokračuje aj po prvom založení a že keď sa objavovanie preruší alebo je prerušené, prvotná charizma sa stáva neplodnou.

To, že kostol, ktorý treba obnoviť, nie je Kostolík svätého Damiána, niekedy pochopí historický František, inokedy zas duch svätého Františka živý medzi františkánmi. Práve František po sv. Františkovi dospeje k naplneniu toho, čo založil František Bernardone. Keď sa však proces zakladania zasta-

*Reformátori
odvažujú
kamene, čo
uzatvárali, hroby
ich zakladateľov.*

ví prvou generáciou, pretože je po smrti zakladateľa považovaný za úplný a ukončený, bráni to charizme dozrieť a v plnosti sa prejavíť, a tiež osvecovať či vysvetľovať skutky a udalosti zakladajúcej generácie. Podobne ako sa robí doma, keď dáme pár jabĺk medzi kiwi, aby im pomohli dozrieť. Františkovi, ktorý žije ďalej po ňom, pomáha v akejsi tajomnej, no skutočnej nadčasovej solidarite aj prvý František. Bez svätého Bonaventúru alebo svätého Bernarda zo Sieny by sme o jeho charizme vedeli menej. Z odvahy reformátorov majú osoh ako prví zakladatelia, pretože môžu vyjadriť nové, niekedy aj odlišné veci, vďaka tým, čo ich vymanili z obmedzení daných ich historickou epochou. Reformátori odvalujú kamene, čo uzatvárali „hroby“ ich zakladateľov. A oni „vstávajú“ zo svojich hrobov. Skutočné reformy nie sú len aktualizáciou charizmy, sú *pokračovaním* prvotného zakladania s inými, no nemenej krásnymi plodmi a zázrakmi. Tieto „druhé“ zázraky sú podstatné pre objasnenie tých prvých.

Prečo sú teda reformy, aj keď majú takú nesmiernu hodnotu, zriedkavé a vždy veľmi bolestivé? Aby mohli prvé signály novej charizmy prežiť dobu, v ktorej sa zrodili (všetky spoločnosti majú tendenciu zabíjať prorokov, ktorí by ich mohli zachrániť), museli vyprodukovať istý hybrid medzi novým a starým, aby starému zabránili odvrhnúť a udusiť to nové. Tak okolo prvých dobrých kričkov vytvorila prvá generácia prirodzený podporný porast slúžiaci na ochranu nových krehkých rastlín, ten im umožnil rozkvitnúť v tieni iných, robustnejších rastlín, odolnejších voči rôznej nepriazni. Charizmatické intuície sú takto obkolesené doslova pomocným lesom; preberajú infraštruktúry, spôsob vyjadrovania, písané aj nepísané pravidlá, ktoré sú či už ich dielom, či zdedené z tradície alebo z daností špecifického historického kontextu. Toto

hybridné obdobie predstavuje odlišný a paralelný proces k procesu vytvárania *ideológie*, ktorý sprevádza rozvoj určitého ideálu (už sme o tom na týchto stránkach hovorili). – Ono sa v určitom okamihu stane zvieracou kazajkou, ktorá bráni v raste a zahatáva budúcnosť. Reformy prichádzajú kvôli uvoľneniu a v optimálnom prípade odstráneniu počiatočného obalu, ktorý sa postupne stáva kazajkou, ochranný štít sa mení na stuhnuté oceľové brnenie.

Maximálna delikátnosť uvoľňovacej operácie spočíva v ťažkosti rozlíšiť kazajku od „osoby“, ktorá ju má na sebe. V najväčších a bohatých charizmatických spoločenstvách je hybridné obdobie medzi starým a novým zakorenené veľmi hlboko a predlžuje sa o mnoho rokov, takže súčasti brnenia už vrástli do mäsa a výstroj pokryla pokožka. Prvým miestom, ktoré obsahuje vzájomné prelínanie starého a nového, sú samotné štatúty, ktoré zakladateľ zanechal svojim dedičom. Spoločne v nich prežívajú prvky nové aj tie z obalu, túto koexistenciu si neuvedomoval, alebo len minimálne, aj samotný zakladateľ.

Reformy sú bolestivé preto, lebo pri odstraňovaní panciera sa s ním vždy odtrhne aj nejaká časť kože. V tomto prameni takmer neprekonateľná tendencia komunit odmietť reformátorov, aj keď sú pre ne životne dôležití. Prirodzená a nutná potreba ochrániť a zachrániť charizmu vedie k zablokovaniu pokusov o reformu. V mene zachovania čistoty charizmy ju odsúdia na neplodnosť. Čistota sa premení na neplodný *purizmus* vďaka tomu, že chýbala potrebná charizmatická odvaha na odtrhnutie nejakého okraja kože, z tej rany by však prišla jediná možná záchrana.

Každý preklad je aj určitou zradou, avšak strach zo zrady nesmie brániť úspešnému prekladu. Bez prekladu by totiž všetka nádherná poézia chariziem

zostala nepochopiteľná pre tých, čo by ju chceli počúvať, no rozumejú a hovoria iným jazykom.

Množstvo chariziem a ideálov by dnes ešte žilo a prípadne by boli plodné, keby boli bývali dokázali z bolesti rany vygenerovať reformu. Úspech reforiem je príliš zriedkavý preto, lebo buď odstavíme skutočných reformátorov, alebo nasledujeme falošných prorokov – alebo oboje. Dochádza k tomu preto, lebo múdri reformátori a falošní proroci sa veľmi podobajú jeden na druhého. Ľahko postrehnuteľní reformátori sú skoro vždy falošnými reformátormi. Prvým rozpoznávacím kritériom reformátora je, že sa v spoločenstve nespráva ako reformátor. Vždy je na mieste nedôvera voči reformátorom, ktorí si sami pripisujú tento titul a prezentujú sa ako „reformátori z povolania“. Základná schopnosť reformátorov je doslova manuálna: vedia zozbierať stavebné kamene, niekedy aj sutinu minulosti a s nimi nás s pokorou a nádejou povzbudiť, budovať nový Kostolík svätého Damiána; bude menší ako predošlý chrám, no poskytne miesto, kde sa v pokornom tichu možno znovu započúvať do prvotného hlasu a niekedy sa znovu naučiť modliť.

Keď sa proces reformy vydará, spoločenstvá prežívajú pravé zmŕtvychvstanie a po ňom Turíce. Rôzne jazyky si navzájom porozumejú a vidno, že je veľa nového, čo si povedať. Reformy sú aj novou evanjelizáciou, darom hovoriť dobré správy druhým aj rozprávať sa medzi sebou. K zakladateľským udalostiam z prvého obdobia pribúdajú nové, ktoré spôsobujú nové prežívanie a očarenie tými prvými. Kríza vždy znamená aj nedostatok príbehov schopných vyvolať v nás pohnutie, rozhybať nás vnútorne aj spoločne. Reformy naplňujú komunity aj svet novými príbehmi: kriesia mŕtvych, otvárajú oči slepým, premieňajú vodu na víno, chudobní sa stávajú občanmi iného kráľovstva.

Zuzana Hanusová

Pre svoje postoje som na gynekológii za exota

📷 *Július Kotus*

Odmieťa robiť potraty, má výhradu vo svedomí, je gynekológom pôrodníkom v bratislavskej Ružinovskej nemocnici, kde sa ešte donedávna nevykonávali potraty na požiadanie. Dnes je situácia iná, lebo pod vedením nového prednostu sa interrupčná politika v Ružinove uvoľnila.

Príbeh Matúša Chudu poznám zblízka, lebo sme súrodenci a jeho neľahkú cestu k povolaniu gynekológa som intenzívne vnímala. V rozhovore pre portál nm.sk hovorí o tom, ako ho kolegovia skúšali, či predsa len neurobí potrat, akú podstatnú úlohu majú pri rozhodovaní ženy lekári a sestry prvého kontaktu a prečo vníma Pochod za život ako podporu svojej práce, v ktorej sa inak väčšinu času cíti ako outsider.

Už počas štúdia si sa profiloval na prácu gynekológa?

Cez projekty Sokrates a Erasmus som využil možnosť študovať aj v zahraničí, pol roka som študoval v Berlíne, pol roka v nórskom Osle a ešte v Rakúsku. V Nórsku som mal štyri a pol mesiaca len gynekológiu, pôrodníctvo a pediatriu, kde ma to nadchlo.

Po skončenom piatom ročníku som sa dostal na tri mesiace do Kalifornie k jednému slovenskému gynekológovi, čo ma v rozhodnutí ísť cestou gynekológie ovplyvnilo najviac.

Prečo?

Tie tri mesiace som sledoval prácu tohto gynekológa, ktorý ma aj v noci brával do služby k pôrodom, k operáciám v nemocnici, na lukratívnej pôde dobre vybavenej kalifornskej nemocnice, kde všetko fungovalo, bolo tam top

vybavenie, používali sa najnovšie metódy, plus ma oslovil jeho osobný zameraný prístup k pacientkam. Stále som si však nevedel predstaviť, ako by zo mňa mohol byť v našom prostredí dobrý gynekológ.

Napriek istým pochybnostiam si sa teda vydal na cestu gynekológie. Zažil si už od začiatku situácie, ktoré ťa viedli do reality?

Keď som začal pracovať na pôrodnici v Ružinove, po dvoch mesiacoch si ma asi chceli kolegovia preveriť a vypísali program oddelenia, kde ma prideliť na vykonanie potratu z medicínskej indikácie. Pod tým sa dnes rozumie už aj vyšší vek matky, čiže žena po štyridsiatke.

Za bývalého vedenia gynekológie v Ružinove sa síce potraty robili len z medicínskej indikácie, a aj to minimálne, no kolegovia si ma chceli doslova otestovať a tak ma tam zapísali bez môjho vedomia.

Zrazu ma zháňa sestra, že žena leží už uspatá na stole, že mám ísť urobiť zárok. Asi si mysleli, že budem pod veľkým tlakom a mladý to proste spraví. Ja som však povedal, že to robiť nebudem. Samozrejme, celé sa to zviezlo na mňa, vraj nech si rýchlo nájdem za seba náhradníka.

Zaklopal som na dvere primára, kde som len oznámil, že to robiť nebudem a nech túto situáciu rieši primár. Zároveň som dal jasný signál, aby ma k podobným zákrokom už nikdy nevolali.

Je to skrátka morálny zákon vo mne, ktorý mi to nedovolí urobiť. Nie prvotne kresťanský, ale ľudský, predsa nesiachnem na život iného človeka. Ak to niektorí kolegovia robia, tvrdím, že museli v sebe polámať určité prirodzené bariéry a obrnili sa. Ja som bral vážne už aj Hippokratovu prísahu, hoci viem, že dnes sa sľubuje už len formálne.

Mal si už vtedy podpísanú výhradu vo svedomí?

Nemal, lebo som si naivne myslel, že si stačí stáť za svojím názorom. Len

ono to nie je len tak, neuvedomil som si, že ako mladý lekár budem v novom prostredí aj takýmto spôsobom skúšaný, ako keby si chceli niektorí kolegovia až vychutnať moju reakciu. Lebo oni už dopredu vedeli, z akého hodnotového sveta prichádzam, že som veriaci, z piatich súrodencov, že som bol na misii v Afrike, plus som bol ten od doktora Marka Drába.

Teda príklad doktora Marka Drába, ktorý si už podobnú cestu pred tebou musel vybojovať, bol inšpiráciou, že sa to dá?

Ja som ho predtým nepoznal, ale od mnohých som počul, že je to človek s chrbtovou kosťou, ktorý vyznáva hodnoty a robí gynekológa. Išiel som teda za ním, aby som sa poradil, a on mi povedal, poď do Ružinova, vzniká tam skupina veriacich gynekológov, bude nás viac.

Samozrejme, ma aj varoval, že to nebude jednoduché. Takmer rok som musel čakať ako lekár na centrálnom prijíme na miesto na gynekológii. Už na prvom sedení mi bolo jasné, že keby som tam nastúpil hneď po škole ako na svoj prvý odbor, tak by som medzi všetkými tými etickými otáznikmi, ktoré sa tam riešili, zažil strašný šok.

Po Afrike som sa sám seba pýtal, že čo tu my v našom západnom svete vlastne riešime. Akí sú tu skazení doktori, aké je to naše prostredie presexualizované, ako sú niektoré pacientky vulgárne a ako vnímajú hodnotu života.

Na potrat prišla žena, ktorá žiadala ako zdravotnú indikáciu to, že zjedla tabletku proti depresii a bola tehotná, že plod bude isto postihnutý. Zohnala si farmakológa, ktorý jej vybavil, že keď si nie je istá, tak naozaj pre istotu je lepšie ísť na potrat.

Ružinovská gynekológia bola dlho známa tým, že sa tam nerobili potraty na požiadanie. Bolo medializované, že za nového vedenia sa to už zmenilo. Je to tak?

Už dva roky od nástupu prednostu Jozefa Záhumenského sa potraty na po-

V Amerike sa na potraty nazerá ako na niečo, čo nepatrí do koncovej nemocnice.

žiadanie robia. Keď si tam doktori donesú svoju pacientku, tak to môžu spraviť.

Väčšina kolegov však pred rokmi podpísala výhradu vo svedomí, ako je to možné?

Väčšina, ale nie všetci, a aj medzi nimi sa ich postoj k potratom prístupom nového vedenia uvoľňuje.

Teba už dnes po rokoch akceptujú, že máš k potratom jasne odmietavý prístup?

Jeden kolega sa spýtal, že prečo som si vybral gynekológiu, keď nechcem robiť potraty, veď tieto zákroky patria do nášho odboru, prečo vlastne držím miesto niekomu inému a nešiel som radšej na očné. Šokovaný som odpovedal, že ten odbor chcem robiť, lebo viem, že je veľa žien, ktoré potrebujú lekára, ako som ja.

Dnes si už viem obhájiť, že sú ženy, ktoré nechcú byť u lekárov, ktorí si odbehnú z jednej sály, kde práve dokončia potrat, do pôrodnej sály, kde ich pa-

cientka rodí. Mám pacientky, ktoré chcú byť vedené doktorom, ktorý má jasný hodnotový systém.

Kolko je vás dnes v Ružinove gynekológov s takýmto nastavením?

Keď som začínal, tak nás bolo takto zadefinovaných najviac osem.

A dnes?

Je ich asi o polovicu menej.

Si známy svojím proklientskym prístupom a otvorenosťou k prirodzenému vedeniu pôrodu. Získal si si týmto spôsobom rešpekt na oddelení, ktoré dnes tento prístup propaguje?

Na počty pacientok, ktoré prídu cielene za mnou, sa nemôžem sťažovať. Asi cítia, že ma tá práca veľmi baví, a myslím si, že aj istá empatia, ktorá vychádza z môjho nastavenia, povahy, z výchovy a faktu, že mám štyri sestry, tri dcéry a manželku, hrá významnú rolu v tom, že sa viem dobre vcítiť do prežívania žien a nemusím sa do tejto role nejako umelo štylizovať. (Smiech)

Samozrejme, na oddelení mi dnes veľmi pomáha, že mám podpísanú výhradu vo svedomí.

Prečo?

Lebo sa zmenil prednosta, ktorý u nás zásadne uvoľnil interrupčnú politiku s argumentáciou, že nie sme žiadna katolícka nemocnica. Hoci pôvodný prednosta profesor Holomán razil roky názor, že tu nejde o vieru, ale že potraty do fakultnej univerzitnej nemocnice jednoducho nepatria, lebo nemajú nič spoločné s medicínou.

Takže dnes som veľmi rád, že som zaštitený oficiálnou výhradou vo svedomí.

Zmenilo toto uvoľnenie k potratom aj atmosféru medzi lekármi?

Mne sa na tom pracovisku dnes robí horšie.

Z dôvodu?

Nemám oporu vo vedení. Tento prednosta oveľa viac polarizuje kolektív v týchto témach, čo je škoda.

Majú potom vôbec potenciálni gynekológovia šancu uspieť s konzervatívnym nastavením, aby ich to nezozmlelo?

Majú, ale úprimne si myslím, že budú stále viac vytlačaní skôr do ambulantnej sféry. Vďaka výhrade vo svedomí nás nejakú musia akceptovať, ale zvyšok kolektívu v nemocnici vám to dá pocítiť, budete sa cítiť mimo kolektívu, nebudú vás pozývať na spoločné akcie, budú sa rozprávať poza váš chrbát.

Už tam potom chodíte len pre svoje pacientky a nie preto, že vám je v tej práci dobre, alebo že robíte nejakú kariéru. Odkedy som do Ružinova nastúpil, mne v tej práci dobre nebolo.

Čiže žijete v prostredí, kde ideš denne proti prúdu?

V podstate áno. Keď tam strávite do mesiaca pätnásť nocí, keď chodíte k pôrodom a trávite tam celé dni, tak je jasné, že zažijete aj milé chvíle s kolegami, aj sa zasmejete, ale keď príde

na lámanie chleba, čo je pri našej práci takmer denne, uvedomíte si, že sa tam naozaj zhodnete možno s dvoma kolegami. A to sú tí, kvôli ktorým som sem prišiel.

Žiaľ, toto moje zaradenie pro-life podmieňuje aj to, ako na mňa ostatní pozerajú. Hoci nenosím žiadnu visáčku, ani nie som konfliktný typ, ich celkové nazeranie na človeka to mení, čo mi je veľmi ľúto.

Cítim to tak, že nie moje slová – lebo ja im slovné nevstupujem do svedomia –, ale moje rozhodnutia sú pre nich výkričníkom a nie je im to príjemné. Ja tam však nechodím, aby mi tam bolo príjemne, ale aby som pomáhal.

Zaujímavé však je, že stredný personál, sestry, pôrodné asistentky v nemocnici väčšinou chvália moje pacientky. Prevažne sú to ženy z kresťanského prostredia, majú empatiu, majú pokoru pred životom, a sestry to vedia oceniť a hovoria mi, Matúš ty máš také zlaté pacientky. Je to moja reklama na moje prostredie.

Dnes majú mladí ľudia problém vyhraničiť sa v téme potratov, lebo chcú byť kamarátmi aj s liberálnym prostredím a nechcú konflikty. Ty si v etickom konflikte takmer neustále pre povahu svojej práce. Rozumieš týmto tendenciám?

Rozumiem im, lebo čím ste mladší, tým ťažšie formulujete svoj názor a veľakrát ste vysmiate. Mne však veľmi pomohol aj vek, že som v pozícii dnešných rodičiek už ten starší, čiže mám akúsi prirodzenú autoritu niektoré veci aj vysloviť. No môj vnútorný postoj bol vždy rovnaký v začiatkoch, ako aj dnes.

Dost ma vyformoval aj vzťah s manželkou, viem, že je to aj jej poslanie. Veľa odpovedí na zložité situácie v práci hľadáme spolu. A tiež ma veľmi zmenili vlastné deti. Keď som zažil príchod vlastného dieťaťa na svet a uvedomil som si, že nič nie je stopercentne v našich rukách, vnímal som úplne inak hodnotu života a všetky komplikácie, ktoré denne vídam u pacientok.

Musíme zabezpečiť, aby ľudia prvého kontaktu, či už sestry alebo ambulantní lekári, boli v lepšom prípade aspoň neutrálni.

Napríklad nedávno sa nám narodil na pôrodnici krásny veľký chlapček bez rúk. Obdivoval som ženu, ktorá ho aj s manželom s láskou prijala, hoci od trinásteho týždňa obaja vedeli, že nebude mať ruky. A hoci si celé oddelenie ťukalo na čelo, že ako to mohli tomu dieťaťu urobiť. Ako dobre, že porodila s lekármi, ktorí rozumeli ich voľbe.

Alebo sme mali pred rokmi prípad pôrodu chlapčeka bez rúk a nôh, ktorý „ušiel“ ultrazvukovému vyšetreniu. Boli to starší rodičia, pre ktorých to bola posledná šanca mať dieťa, a narodilo sa im takto postihnuté dieťa. A viacerí kolegovia vtedy strašným spôsobom odsúdili prenatálnu starostlivosť obvodného gynekológa so slovami, ako sa „toto“ mohlo narodiť.

Po rokoch som v obchodnom centre videl zvláštne utekať chlapčeka na špičkových protézach na rukách i na nohách. Hneď mi napadlo, či nejde o toho chlapčeka z našej nemocnice. Mne to nedalo a prihovril som sa otcovi a opýtal som sa ho, či sa nenarodil náhodou v Ružinove v tom a v tom roku.

Bol to on a jeho otec mi vyrozprával dojímavý príbeh o tom, že by svojho syna nevymenil za nič na svete, že je najšikovnejší v triede, že mu vybavili

protézy z Rakúska preplatené poisťovňou a že ich chlapec je poklad. Ja som vtedy povedal, že všetci tí kolegovia, ktorí mi rozprávali tie historky, by mali dnes stretnúť tohto chlapca a najmä jeho rodičov, ktorí sa tešili zo svojho jediného syna.

Vedia gynekológovia zmeniť rozhodnutie matiek ísť na potrat?

Žiaľ, v samotnej nemocnici, ak príde žena rozhodnutá, že chce potrat, už mám skúsenosť, že nezmení svoj názor. Ja som viackrát takto urobil zo svojej strany všetko, aby som ju presvedčil a nepodarilo sa mi to.

Až mi bolo do plaču a nerozumel som, že aj keď som urobil zo svojej strany všetko, ony pozerali akoby cezo mňa presvedčené o svojej pravde. A to boli dôvody ako hypotéka, alebo že počali skoro po prvom dieťati, že manžel si tým nie je úplne istý, alebo chceme ešte cestovať. A po týchto príhodách som si povedal, že nebudem riešiť svedomie tých žien, ale bol som veľmi sklamaný, že toto systém dovoľuje.

Takže si za sprísnenie interrupčného zákona, teda vyššiu ochranu nenarodeného dieťaťa?

Áno, lebo veľa žien aj váha, a viem si predstaviť, že pre ne by to bolo určujúce. Vidím, že všetko sa to láme na prvých poradniach na ambulanciách.

Mal som pacientku, ktorá prišla ku mne do ambulancie, že chce podpísať papiere na potrat, že sa chce venovať kariére a nie deťom. Ja som jej v týchto intenciách ani nedovolil rozmýšľať, povedal som, že také papiere tu na našej ambulancii ani nemáme, ďalej som ju viedol ako štandardné tehotenstvo a dnes má krásne dieťa a rozmýšľa nad druhým.

Presvedčiť už rozhodnutú ženu v nemocnici je veľmi náročné, ale na ambulancii je to iné. Prichádzajú k nám pacientky, ktoré mali hroznú skúsenosť z iných ambulancií, napríklad žena po 35-ke alebo žena čakajúca piate dieťa a jej gynekológ ju okamžite posielal na potrat. Táto žena išla k svojmu spádové-

mu lekárovi a ten ju automaticky nastavením dnešného hodnotového systému presunul do kategórie „indikácia na potrat“.

Takéto pacientky si buď zoberú kartu a idú inam, alebo si to musia vybojovať na každej poradni, že však ony to dieťa chcú. Ak nie sú presvedčené, ten tlak nezvládnu. My potom prijímame pacientky s podobnými traumami a nie je ich málo.

Musíme zabezpečiť, aby ľudia prvého kontaktu, či už sestry alebo ambulantní lekári, boli v lepšom prípade aspoň neutrálni. Veľakrát sestra už od dverí mamičku víta, že načo vám je tretie, nemáte dosť starostí? To nie je o krížu na stene, to je veľakrát o životnom nastavení lekárov a sestier, ktorým môžu meniť nastavenie žien.

Treba zostať chápací ku všetkým životným situáciám žien, v ktorých sa nachádzajú, ale morálny zákon, ktorý sme v sebe aj spoločenskou akceptáciou potratov udupali, by sme mali obnoviť, lebo riešenie je toľko, že toto by dnes už nemala byť téma.

Ani v prípade postihnutých detí?

Ja som mal pacientky, ktoré sa rozhodli donosiť dieťa, ktoré malo žiť najviac hodinu po pôrode, boli to diagnózy nezlučiteľné so životom. A bol som svedkom dojímavých pôrodov, kde rodičia privítali a zároveň sa aj lúčili so svojimi deťmi. Boli to však dôstojné momenty, hoci bolestivé. My sme boli pred kolegami za divných, že toto akceptujeme a že taká pacientka je v našej starostlivosti.

Pýtal som sa kolegov, povedzte, čo zlé sa tej žene stalo? Krásne porodila, dôstojne sa so svojím potomkom rozlúčila a môže žiť svoj život ďalej s čistým svedomím. My lekári často riešime len zdravotné riziká, ale nevnímame, čo rozhodnutie ísť na potrat urobí so ženskou psychikou.

Postabortívny syndróm je realita a ja sa stretávam s tým, že trvá roky. Mal som pacientku, ktorá užila „tabletku po“, nefungovala, a kvôli patologickému tehotenstvu, ktoré sa uhnies-

dilo mimo maternice, musela ísť na zárok a podstúpiť aj ďalšiu liečbu.

Dostala sa ku mne s druhým tehotenstvom a takmer celú graviditu sme riešili jej depresie, postabortívny syndróm. Ona sa až nevedela tešiť na svoje druhé dieťa, často plakala, mala nočné mory z toľkých výčitiek, skončila na liekoch. Tento syndróm jej dlho nedokázalo prekryť ani ďalšie krásne zdravé dieťa. Bolo mi jej naozaj ľúto.

Pomôže vám verejná podpora pochodu za život ako lekárom s týmto nastavením?

Mne to robí veľmi dobre, lebo vo svojom pracovnom prostredí si pripadá často ako úplný exot, a zrazu sa tu vynorí masa ľudí, ktorá ide do ulíc s rovnakým názorom, aký mám aj ja, s veľkou podporou, že v tom nie som sám. Že tu nezastupujem názor nejakej fanatickej menšiny, ale že nás je veľa normálnych rodín, ktoré zastávajú rovnaký názor a majú úctu k životu najmenších, ktorí nemajú hlas.

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk.

Matúš Chuda

MUDr. Matúš Chuda je gynekológ a pôrodník, pôsobí v bratislavskej Ružinovskej nemocnici. Okrem štúdia na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (LF UK) študoval a pracoval v Berlíne, Osle, v Kalifornii i v africkom Sudáne či Ugande. S manželkou majú tri dcéry, žije v Bratislave.

Elena Jančíšinová

Zažívame krízu identít. Kto dnes posúdi stupeň našej radikality?

Prvý raz v histórii Hnutia fokoláre dostali mladí šancu vstúpiť priamo do ideového nastavenia priorít tejto komunity. V Castel Gandolfe v Taliansku sa zúčastnilo na prvom ročníku Zhromaždenia mladých približne 200 mladých ľudí z celého sveta. O spôsobe práce, dojmach aj budúcnosti hnutia som sa rozprávala so zástupcom Slovenska Rafaelom Seppom, študentom medicíny.

Aj napriek kultúrnym či osobnostným odlišnostiam majú títo ľudia spoločný cieľ – chcú napredovať po stopách Chiary Lubichovej, ktorej snom bol zjednotený svet.

Hlavným cieľom bolo vytvoriť dokument, ktorý by vyjadril názory a potreby mladých. Vieš povedať niečo konkrétnejšie, o čo v tomto dokumente išlo?

Na dokumente sme pracovali celých šesť dní a jeho úlohou bolo „občerstviť“ celé hnutie a viesť doň to, čo momentálne mladí potrebujú, alebo čím žijú, aké sú ich návrhy alebo požiadavky. Je rozdelený do štyroch veľkých častí: 1. Naša identita, 2. Formácia a sprevádzanie, 3. Leadership, 4. Vychádzať von. Už pred začiatkom stretnutia bol na svete takzvaný pracovný dokument číslo 2, z ktorého sme vychádzali a neskôr sa z neho okresala finálna verzia.

Čo konkrétne ste vo finálnom dokumente navrhli zmeniť pre budúcnosť Hnutia fokoláre?

Navrhli sme napríklad, aby zóny mali aj svojich vlastných odborníkov pre jednotlivé oblasti a aby sme na formáciu nemuseli vždy cestovať len do Ríma. Ďalej aby mladí z Hnutia fokoláre viac spolupracovali s miestnymi diecézami a farnosťami. Tiež sme cítili, že je potrebné posilniť povedomie o univerzitnom Inštitúte Sophia so sídlom v Loppiane, robiť mu atraktívnejšiu reklamu pre študentov. Navrhli sme vytvoriť multimedialný portál vo

viacerých jazykoch s dostupnými materiálmi pre všetkých a vytvoriť permanentné formačné školy členov hnutia z diecéz a farností.

Asi nebolo jednoduché zohľadniť rôznorodosť všetkých návrhov. Ako ste dokázali nájsť spoločnú reč? Došlo aj k nejakým nezhodám?

Samozrejme, nebolo to vôbec jednoduché, ku koncu sa už veľmi prejavovalo, akí sme rozdielni v názoroch a paradoxne by som povedal, že sa to nepodarilo úplne. Myslím si, že na tom nie je nič zlé. Nie je asi možné zhodnúť sa na všetkom pri odlišnosti ľudí z celého sveta. Museli sme sa vedieť aj vzdať svojich názorov a myšlienok. Boli aj veľmi pekné momenty, ale aj konflikty, nešlo to všetko hladko.

Osobne sa zhoduješ so všetkými bodmi, ktoré sa nakoniec schválili ako posledná podoba tohto dokumentu?

Nemôžem povedať, že sa s tým stotožňujem na 100 percent. Každý musel upustiť zo svojej predstavy, našli sme kompromis.

Prebíhali predtým, ako si prišiel do Talianska, nejaké stretnutia aj na Slovensku, aby ste sa dohodli na tom, ako konkrétne chcú mladí zo Slovenska prispieť?

Museli sme sa vedieť aj vzdať svojich názorov a myšlienok.

Prebehli dva hromadné rozhovory cez internet, ale stretnutia väčšieho typu sa neuskutočnili.

Podarilo sa ti teda byť hlasom mladých zo Slovenska?

Neviem to úplne zhodnotiť. Uvedomoval som si zodpovednosť, aj to, že je to jedinečná príležitosť vyjadriť názor a môcť aktívne prispieť.

Snažil som sa vnášať do stretnutia aj to svoje osobnostné, aj ako reprezentant krajiny.

Byť zástupcom našej krajiny je dost veľká zodpovednosť, nemal si z toho obavy?

Úprimne, trochu áno. Nieže by som bol vystresovaný, ale išiel som tam s vedomím, že sa bude pracovať a nebude veľa voľného času na zábavu. Nenazval by som to obavy, ale taký zdravý rešpekt. Potom to však zo mňa opadlo.

V čom vidíš ty ťažkosti komunity Hnutia fokoláre dnes?

Ja osobne vnímam krízu identít niektorých povolání v rámci hnutia ako napríklad hnutia Gen (mladí ľudia, ktorí spiritualitu jednoty vnímajú ako svoje povolanie), hnutia Gen-Re (mladí rehoľníci), semina-

ristov (Gens) alebo Novej mládeže (Y4UW).

Čo myslíš pod krízou identít?

Kríza identít je podľa môjho názoru v tom, že termíny ako „gen“ alebo „Y4UW“ dnes úplne strácajú na význame v mnohých prípadoch a realitách. Nikto dnes už nevie presne, čo znamená byť gen. Nestačí vysvetlenie Chiary Lubichovej, že je to rozhodnutie radikálne žiť evanjelium. Kto dnes posúdi stupeň tejto radikality? Sú všetci mladí katolíci na Svetových dňoch mládeže „gen“? Alebo je to termín, ktorým si hladkáme my členovia hnutia naše neviditeľné, dekády staré istoty a označujeme tak napríklad len mladých, ktorí absolvovali školu v Loppiane alebo boli na GenFeste? Toto je podľa mňa kríza povolání mládeže.

Hovorí sa, že mladí sú budúcnosťou, v tomto prípade budúcnosťou Hnutia fokoláre. Má podľa teba hnutie šancu prežiť aj napriek tomu, že je málo povolání a stále väčší nezáujem mladých?

Dobrá otázka, neviem. Myslím si, že to závisí aj od toho, o čo sme sa snažili tieto dni. Prirovnal by som to k dieťaťu, ktoré sa práve učí chodiť. Dokument je takým prvým krokom,

síce neistým, ale dôležitým. Veľa však záleží na tom, ako sa to konkrétne uchyti v rôznych krajinách sveta. Ako sa dokument interpretuje a hlavne ako sa zmeny implementujú a zavedú do praxe. Myslím si, že je tam veľký potenciál, ale to potrebuje čas. Nestane sa to zo dňa na deň. Jeden z hlavných cieľov, ktorý často odznel, je aj hnutie rozšíriť, urobiť ho atraktívnejším a priblížiť ho ľuďom.

Zúčastnili sa na stretnutí aj ľudia iného náboženského presvedčenia? Bránilo im to súhlasiť s nejakými bodmi dokumentu?

Bola tam jedna budhistka a jeden chlapec, ktorý vyznával náboženstvo hindu. Nenastali veľké konflikty, ale zazneli požiadavky urobiť hnutie otvorenejším. Rozprávalo sa o tom už po schválení dokumentu, keď bol priestor na otázky pre Emmausa a Jesusa (prezidentka a spoluprezident Hutia fokoláre).

V čom vidíš prínos spirituality jednoty pre dnešnú spoločnosť a Cirkev?

Páči sa mi veta, ktorú povedal pápež František: „Kto hľadá jednotu bez rozdielnosti, hľadá v skutočnosti uniformitu...“

Často sa kvôli nejakej rozdielnosti alebo odlišnosti v Cirkvi, v politike, ale aj v osobnostnej rovine vytráca jednotu. Práve naopak, vytvárajú sa rozbroje a problémy. Prínos tejto spirituality vidím v tom, že učí ľudí, ako spolu vychádzať aj napriek výrazným odlišnostiam. Počas týchto dní sme mali možnosť zažívať to naplno, keďže sa bežne stalo, že pri jednom stole sedeli ľudia zo siedmich rôznych národností.

Toto bol prvý ročník Zhromaždenia mladých. Chcete ho v budúcnosti zopakovať?

Zatiaľ sa o to nehovorilo, ale pravdepodobne áno. Myslím si, že by sa to malo zopakovať, keďže aj nasledujúce generácie mladých môžu mať iné požiadavky. Doba sa neustále mení.

Láske sa treba učiť. Od detstva

12 eur

2 v 1

kniha pre deti
+ príručka pre
rodičov

Konverzácie s deťmi o chýlostivých témach nie sú tie najjednoduchšie. Preto je skvelé, že vychádza kniha, ktorá podáva tieto témy veku primeraným spôsobom a o ktorú sa rodičia môžu oprieť.

Slávka Kubíková
autorka bestselleru
Klub nerozbitných detí

Odborné a jasné vysvetlenie telesnosti v súlade s citovosťou tu pomáha pravdivo objavovať osobnosť dieťaťa. Sexualita je tu vysvetlená nie ako telesný pud, ale ako vznešený impulz lásky, ktorá sa daruje.

Ľudovít Pokojný
katolícky kňaz a zakladateľ
MŠ bl. Zdenky Schelingovej

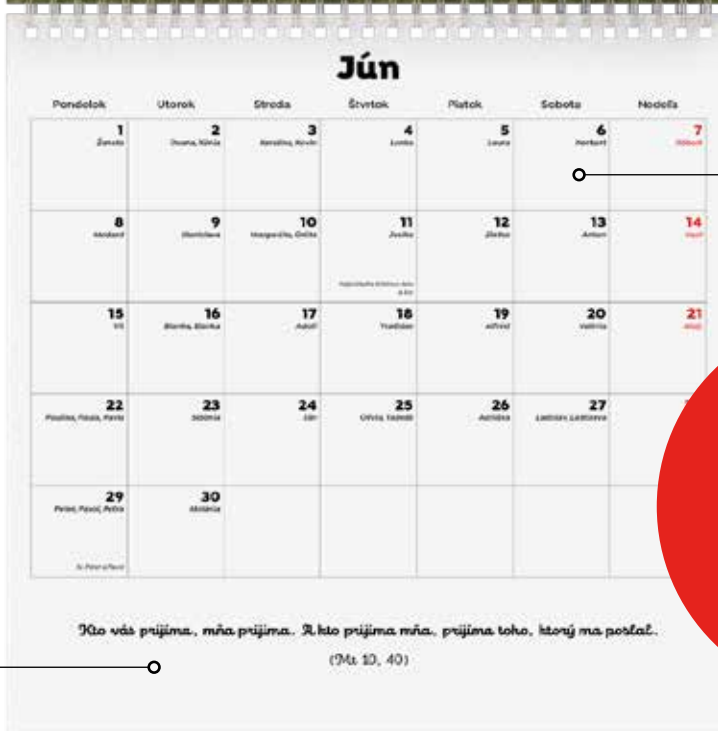

Kniha pomôže deťom a rodičom rozprávať o citlivých témach pravdivo a s úctou. Pomôcť deťom rozvíjať schopnosť milovať a prejavovať lásku je najväčší dar, ktorý im môžete dať.

Zuzana a Marián Čaučíkovci
eRko – Hnutie kresťanských
spoločenstiev detí

Kalendár 2020 so Slovom života

výber z fotografií
Mareka Trizuljaka,
výtvarníka, fotografa
a laureáta ceny
Fra Angelico 2019

prehľadný plánovací
kalendár s menami
a cirkevnými sviatkami

10 eur

kalendár je dostupný
aj v stolovej verzii

Slovo života
na každý mesiac